

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NESĄŽININGOS PREKYBOS PRAKTIKOS ŽEMĖS ŪKIO IR
MAISTO PRODUKTŲ TIEKIMO GRANDINĖJE DRAUDIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS MAŽMENINĖS PREKYBOS ĮMONIŲ NESĄŽININGŲ VEIKSMŲ
DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. XI-626 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 9¹, 11, 12, 14, 15 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 9³, 9⁴ STRAIPSNIAIS IR PRIEDU ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS ATSISKAITYMO UŽ ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJĄ
ĮSTATYMO NR. VIII-1422 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13 IR 14 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ
KODEKSO 178, 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR 179 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO
NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Pažymėtina, kad tiek Lietuvoje, tiek ir kitose ES valstybėse narėse, gana dažnai pasireiškia derybinės galios disbalansas (pusiausvyros nebuvimas) tarp žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir šių produktų pirkėjų. Toks derybinės galios disbalansas nulemia nesąžiningos prekybos praktikos pasireiškimą, kai didesni ir daugiau derybinių galių turintys žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjai siekia nusistatyti sau naudingas sąlygas pirkimo–pardavimo sutartyse (prieš jas sudarant, jų sudarymo metu arba jas vykdant). Tokia praktika prieštarauja sąžiningos praktikos versle principams ir gali pasireikšti vienašališku vieno prekybos partnerio nepagrįstos ekonominės rizikos perkėlimu arba neproporcingų teisių ar pareigų primetimu kitam partneriui. Taip pat tokia praktika gali būti pripažinta akivaizdžiai nesąžininga, net jei abi sutarties šalys jai pritaria.

Siekdami sumažinti tokios nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje atvejų skaičių ir nustatyti tiekėjų apsaugos nuo nesąžiningos prekybos praktikos minimalųjį standartą, Europos Parlamentas ir Taryba 2019 m. balandžio 17 d. priėmė direktyvą (ES) 2019/633/ES dėl įmonių vienui kitoms taikomos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje (toliau – Direktyva 2019/633/ES).

Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo projektu (toliau – NPPD įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo Nr. XI-626 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 9¹, 11, 12, 14, 15 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9³, 9⁴ straipsniais ir priedu įstatymo projektu (toliau – MPĮNVD įstatymo projektas) siekiama perkelti Direktyvos 2019/633/ES nuostatas į nacionalinę teisę. Kartu su NPPD įstatymo projektu ir MPĮNVD įstatymo projektu teikiami ir su jais susijusių įstatymų pakeitimo įstatymų projektai: Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo Nr. VIII-1422 2, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13 ir 14 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Atsiskaitymo įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 178, 589 straipsnių pakeitimo ir 179 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas (toliau – ANK įstatymo projektas) (toliau visi 4 įstatymų projektai kartu – įstatymų projektai).

NPPD įstatymo projekto tikslas – perkelti į nacionalinę teisę Direktyvos 2019/633/ES nuostatas ir jas tinkamai taikant apsaugoti žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjus nuo šių produktų pirkėjų, taikančių ar siekiančių taikyti tiekėjų atžvilgiu draudžiamus nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus.

MPĮNVD įstatymo projekto tikslai:

- 1) papildyti draudžiamų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų sąrašą;
- 2) pakeisti tiekėjų pardavimo pajamų ribą;
- 3) papildyti įstatymo priežiūros teisinį reguliavimą, suteikiant įstatymo priežiūrą atliekančiai institucijai aiškius įgaliojimus;

4) nustatyti pažeidėjams veiksmingą sankcijų skyrimo mechanizmą siekiant, kad MPĮNVD įstatymo projektas atitiktų Direktyvos 2019/633/ES nuostatas.

Atsiskaitymo įstatymo projekto tikslai:

1) suderinti keičiamo Atsiskaitymo įstatymo nuostatas su NPPD įstatymo projekto nuostatomis, kad būtų išsaugoti šiuo metu galiojantys trumpesni atsiskaitymo už parduotą žemės ūkio produkciją (pvz., už ūkinius gyvūnus) terminai arba palikta galimybė atsiskaityti dalimis, tačiau neviršijant maksimalaus leistino 60 dienų termino, taip pat įtvirtinti žemės ūkio produktų įkainojimo terminus;

2) Atsiskaitymo įstatyme įtvirtinti nuostatas, kad NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo priežiūros institucijos, kaip ir Žemės ūkio ministerija, galėtų kas ketvirtį gauti iš Valstybinės mokesčių inspekcijos informaciją apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją būklę, kurią tinkamai panaudotų, kai žemės ūkio produkcijos pardavėjai dėl jų atžvilgiu taikomos nesąžiningos prekybos praktikos, susijusios su nustatytų atsiskaitymo (mokėjimo) už iš jų pirktą žemės ūkio produkciją terminų pažeidimais, kreipsis į NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo priežiūros institucijas dėl šio pobūdžio pažeidimų tyrimų;

3) atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu galiojantis Atsiskaitymo įstatymas aiškiai nereglamentuoja, jog atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminų būtina laikytis ir tais atvejais, kai yra pasirenkamas netiesioginis atsiskaitymo būdas (pvz., *faktoringas*), Atsiskaitymo įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad nesvarbu kokia yra taikoma atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją forma ir būdas, sutartyse ar susitarimuose negali būti sąlygų, leidžiančių nesilaikyti Atsiskaitymo įstatyme nustatytų atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminų ar jų viršyti.

ANK įstatymo projekto tikslas – pripažinti netekusiu galios ANK 179 straipsnį, kuriame šiuo metu yra numatyta administracinė atsakomybė juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims už atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją tvarkos pažeidimus, priklausomai nuo susidariusios pradelstos skolos tiekėjui dydžio. Taip pat pakeisti ANK 178 straipsnio 1 dalį, ją papildant patikslintomis ANK 179 straipsnio 4 dalies nuostatomis bei atlikti neįžymius 589 straipsnio 23, 66 ir 82 punktų techninius pakeitimus, suderinant Žemės ūkio ministerijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos ir savivaldybių administracijų įgaliojimus su Atsiskaitymo įstatymo ir ANK įstatymo projektų nuostatomis.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Teikiamus įstatymų projektus rengė, svarstė ir derino Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. lapkričio 21 d. įsakymu Nr. 3D-640 sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė.

Tiesioginiai įstatymų projektų rengėjai:

1) NPPD įstatymo projekto tiesioginiai rengėjai yra Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Programinio, projektinio valdymo ir ekonominės analizės skyriaus vedėjas Evaldas Pranckevičius (tel. 8 686 07 056, el. p. Evaldas.Pranckevicius@zum.lt) ir šio skyriaus vyriausiasis specialistas Rimantas Kaušikas (tel. 8 655 03 236, el. p. Rimantas.Kausikas@zum.lt);

2) MPĮNVD įstatymo projekto tiesioginės rengėjos yra Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento (direktorius Tomas Urban, tel. 8 706 64 867, el. p. Tomas.Urban@eimin.lt) Verslo politikos skyriaus vedėja Ieva Žaunierienė (tel. 8 706 64 607, el. p. Ieva.Zaunieriene@eimin.lt) ir šio skyriaus vyriausioji specialistė Inga Girdžiūnaitė (tel. 8 706 64 758, el. p. Inga.Girdziunaite@eimin.lt);

3) Atsiskaitymo įstatymo projekto tiesioginės rengėjos yra Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Žemės ūkio sektoriaus finansų valdymo grupės (vadovė Regina Mininienė, tel. (8 5) 239 1341, el. p. Regina.Mininiene@zum.lt) patarėja Jolita Čičiurkienė (tel. (8 5) 239 1074, el. p. Jolita.Ciciurkiene@zum.lt) ir vyriausioji specialistė Gražina Dobkevičienė (tel. (8 5) 239 1078, el. p. Grazina.Dobkeviciene@zum.lt);

4) ANK įstatymo projekto tiesioginė rengėja yra Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Programinio, projektinio valdymo ir ekonominės analizės skyriaus (vedėjas Evaldas

Pranckevičius, tel. 8 686 07 056, el. p. Evaldas.Pranckevičius@zum.lt) vyriausioji specialistė Kristina Šimkutė (tel. 8 680 44 306, el. p. Kristina.Simkute@zum.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

3.1. *MPĮNVD įstatymas*

MPĮNVD įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje apibrėžta įstatymo taikymo sritis subjektų atžvilgiu. Šiuo metu galiojantis įstatymas taikomas didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms ir tiekėjams, kurių bendrosios pajamos finansiniais metais neviršija 40 milijonų eurų.

MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje numatytas baigtinis vienuolikos sąžiningai ūkinės veiklos praktikai prieštaraujančių veiksmų sąrašas.

MPĮNVD įstatymo 4 straipsnyje išvardytos Konkurencijos tarybos funkcijos vykdant šio įstatymo priežiūrą bei šio 4 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyta, kad Konkurencijos taryba atlieka ir kitas šiame įstatyme nustatytas funkcijas.

MPĮNVD įstatymo 12 straipsnio 1 dalis nustato, kad už šio įstatymo draudžiamus veiksmus didelę rinkos galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei gali būti skiriama iki 120 000 eurų bauda.

3.2. *Atsiskaitymo įstatymas*

Galiojančiame Atsiskaitymo įstatyme nėra sąvokų „greitai gendantys žemės ūkio ir maisto produktai“ ir „žemės ūkio ir maisto produktai“ apibrėžimų.

Galiojančio Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartyse, sudaromose ūkio subjektų, už Vyriausybės nustatytą tam tikrą žemės ūkio produkciją atsiskaitymo terminas, į jį įskaitant ir šios produkcijos įkainojimo trukmę, negali būti ilgesnis negu 30 ar 60 kalendorinių dienų nuo nustatytos perkamos žemės ūkio produkcijos gavimo dienos. O šios dalies 2 punkte nustatyta, kad atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminas, į jį įskaitant ir šios produkcijos įkainojimo trukmę, negali būti ilgesnis negu 60 kalendorinių dienų nuo perkamos žemės ūkio produkcijos gavimo dienos atsiskaitant už tą žemės ūkio produkciją, kuriai Vyriausybė nenustato atsiskaitymo termino, išskyrus atvejus, kai dėl to žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartyje aiškiai susitariama kitaip ir kai tai yra objektyviai pagrįsta atsižvelgiant į konkretų šios sutarties pobūdį ir (arba) jos ypatumus ir nėra nesąžininga žemės ūkio produkcijos pardavėjo atžvilgiu pagal šio įstatymo 13 straipsnio nuostatas.

Galiojančio Atsiskaitymo įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu žemės ūkio produkcijos pardavėjas mano, kad žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga ir (arba) komercinė praktika, susijusi su mokėjimo diena ar terminu, šioje sutartyje nustatyta pavėluoto mokėjimo palūkanų norma ir (arba) išieškojimo išlaidų kompensavimu, yra nesąžininga jo atžvilgiu, jis turi teisę teisės aktuose nustatyta tvarka kreiptis į teismą ar neteisminę ginčų nagrinėjimo instituciją atsižvelgdamas į sutartyje numatytą ginčų dėl tokios sutarties sąlygos ir (arba) komercinės praktikos pripažinimo nesąžininga sprendimo būdą. Tačiau žemės ūkio produkcijos pardavėjai dėl jų atžvilgiu taikomos nesąžiningos komercinės praktikos nesikreipdavo į neteisminę ginčų nagrinėjimo instituciją dėl pernelyg brangiai kainuojančių teikiamų paslaugų.

Galiojančio Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Valstybinė mokesčių inspekcija tikrina, ar žemės ūkio produkcijos pirkėjai, laikydamiesi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, atsiskaito su žemės ūkio produkcijos pardavėjais. O šio įstatymo 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustatyta tvarka informaciją apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją būklę teritorinėms valstybinėms mokesčių inspekcijoms kas mėnesį privalo teikti žemės ūkio produkcijos, kuriai Vyriausybė nustato atsiskaitymo terminus, pirkėjai – prekybos įmonės, kurių pajamos per paskutinius ataskaitinius metus yra 1,5 mln. eurų arba daugiau, ir žemės ūkio produktų perdirbimo įmonės, kiti ūkio ir viešieji subjektai, superkantys žemės ūkio produktus apdoroti, apdirbti, perdirbti, naudoti savo ūkio reikmėms ar maitinimo poreikiams tenkinti ir (arba) parduoti ir kurių pajamos per paskutinius ataskaitinius metus yra 0,3 mln. eurų arba daugiau.

Pažymėtina, kad šiuo metu galiojantis Atsiskaitymo įstatymas aiškiai nereglamentuoja, jog nustatytą atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminų būtina laikytis ir tais atvejais, kai yra pasirenkamas netiesioginis atsiskaitymo būdas – faktoringas.

3.3. ANK įstatymas

Šiuo metu ANK 178 straipsnio 1 dalyje nustatyta administracinė atsakomybė už žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties rašytinės formos nesilaikymą arba blogesnių atsiskaitymo sąlygų, negu nustatyta įstatymuose ar kituose teisės aktuose, nustatymą žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartyse.

ANK 179 straipsnyje nustatyta administracinė atsakomybė juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims už atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją tvarkos pažeidimus, kas užtraukia jiems piniginę baudą, kurios dydis priklauso nuo pradelstų skolų dydžio.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

4.1. NPPD įstatymo projektas

Dėl NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama NPDD įstatymo paskirtis ir taikymo sritis. Tinkamai perkėlus į šį įstatymą Direktyvos 2019/633/ES nuostatas, jis nustatys žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir pirkėjų veiklos vykdytojų grupes; draudžiamos nesąžiningos prekybos praktikos, taikomos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, veiksmų sąrašą ir tokios nesąžiningos prekybos praktikos draudimą; draudžiamų veiksmų priežiūrą; priežiūros institucijos funkcijas ir teises; pažeidimų tyrimo, bylų nagrinėjimo ir atsakomybės už šio įstatymo pažeidimus taikymo tvarką. Tikimasi, kad priėmus NPPD įstatymo projektą bus pagerintos verslo subjektų konkurencinės sąlygos, sustiprės tiekėjų apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos, o aiškiai apibrėžus nesąžiningos prekybos praktikos draudimų sąrašą, teisinė sistema taps aiškesnė ir suprantamesnė.

NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalies 1 punkte siūloma įteisinti, kad šis įstatymas taikomas nesąžiningos prekybos praktikai, nurodytai šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, kai žemės ūkio ir maisto produktus parduoda tiekėjai, kurių metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus sudaro nuo 1 euro iki 350 milijonų eurų, ir kai žemės ūkio ir maisto produktus perka pirkėjai, nepriklausomai nuo jų apyvartos dydžio. Kaip matyti, šio straipsnio 2 dalies 1 punkte (skirtingai nei šios dalies 2 punkte) nurodyti tiekėjai ir pirkėjai negrupuojami į atskiras veiklos vykdytojų grupes pagal jų metines apyvartas. Taip siūloma nustatyti dėl to, kad nebūtų keičiami jau daug metų galiojantys atsiskaitymo (per 30 ir 60 dienų) už Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytą tam tikrą žemės ūkio produkciją terminai ir nepabloginama atsiskaitymo tvarka, kuri yra taikoma visiems žemės ūkio produkcijos pardavėjams ir pirkėjams, nepriklausomai nuo jų apyvartos dydžio (detaliau žiūrėti aiškinimą *dėl Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnio pakeitimo ir dėl NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio pakeitimo*).

Pažymėtina, kad dėl derybinės galios skirtumų, didesni veiklos vykdytojai dažnai primeta ar stengiasi primesti mažesniems veiklos vykdytojams nesąžiningos prekybos praktiką. Požiūris, grindžiamas tiekėjo ir pirkėjo santykiu dydžiu *pagal metinę apyvartą*, turėtų užtikrinti geresnę apsaugą nuo nesąžiningos prekybos praktikos tiems veiklos vykdytojams, kuriems jos labiausiai reikia. Nesąžiningos prekybos praktika žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje yra ypač žalinga mažosioms ir vidutinėms įmonėms (toliau – MVI). Siekiant to išvengti, NPPD įstatymo projekte nustatyta apsauga bus naudinga žemės ūkio produktų gamintojams, taip pat ir kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims, tiekiantiems žemės ūkio ir maisto produktus, įskaitant gamintojų organizacijas (nesvarbu, ar jos pripažintos, ar ne), ir gamintojų organizacijų asociacijoms (nesvarbu, ar jos pripažintos, ar ne), atsižvelgiant į jų santykinę derybinę galią. Atsižvelgiant į tai, NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjai ir pirkėjai (pagal jų metines apyvartas) yra suskirstyti į 5 (penkias) veiklos vykdytojų grupes, nurodytas šio punkto a, b, c, d ir e papunkčiuose. Šiose grupėse esantiems žemės ūkio ir

maisto produktų pirkėjams bus draudžiama taikyti į tas pačias grupes patenkantiems tiekėjams nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus, nurodytus NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 ir 5 dalyse.

NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad NPPD įstatymo nuostatos turės būti taikomos ir tiekėjų, kurių metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus neviršija 350 mln. eurų, vykdomam žemės ūkio ir maisto produktų pardavimui bet kuriems pirkėjams, kurie yra priskirtini *viešiesiems subjektams*.

NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad NPPD įstatymas bus taikomas vykdant pardavimus, kai žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjas arba šių produktų pirkėjas, arba jie abu yra įsisteigę Europos Sąjungoje. Šia nuostata, įgyvendinant Direktyvos 2019/633/ES 1 straipsnio 2 dalį, apimančią tam tikras subjektų grupes, žemės ūkio ir maisto produktų tiekėju bus laikomas ir užsienio šalių subjektas.

NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 5 dalyje nurodoma, kad šio įstatymo nuostatos turės būti taikomos ir *paslaugoms*, kurias žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjai (išskyrus pirkėjus, kurių metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus yra 2 milijonai eurų ir mažiau) teiks šių produktų tiekėjams, tiek, kiek tai aiškiai nurodyta NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 5 dalyje. Pažymėtina, kad NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 ir 5 dalyse nurodyti draudžiami nesąžiningos prekybos praktikos veiksmai nebus taikomi žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams, kurių metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus sudarys 2 milijonus eurų ir mažiau.

Atsižvelgiant į tai, kad MPĮNVD įstatymu taip pat bus įgyvendinamos Direktyvos 2019/633/ES nuostatos mažmeninės prekybos tiekimo grandinės dalyje, NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 6 dalį siūloma sureglamentuoti taip, kad NPPD įstatyme nurodyti nesąžiningos prekybos žemės ūkio ir maisto produktais praktikos draudžiami veiksmai taip pat būtų taikomi ir didelę rinkos galią turinčioms mažmeninės prekybos įmonėms (t. y. šiuo metu veiklą vykdančioms 5 (penkiems) didiesiems mažmeninės prekybos tinklams). Atsižvelgiant į tai, NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 6 dalyje siūloma įtvirtinti kolizinę normą – jeigu didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė pažeidžia ir NPPD įstatymo, ir MPĮNVD įstatymo nuostatas, tai ji atsako MPĮNVD įstatymo nustatyta tvarka (t. y. tiek skundo nagrinėjimo tvarka, tiek sankcijos būtų taikomos pagal MPĮNVD įstatymą). Šia nuostata nustatomas specialus teisinis reguliavimas didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykiams, atsižvelgiant į didžiųjų prekybos tinklų išskirtinę padėtį kitų rinkos dalyvių atžvilgiu ir užimamą reikšmingą rinkos dalį.

NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 7 dalies 1 punkte nurodoma, kad šis įstatymas nebus taikomas žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjams, kurių metinė apyvarta per praėjusius finansinius metus sudarys 350 milijonų eurų ir daugiau. Laikoma, kad su tokiomis apyvartomis žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjai jau patys sugebės save apsaugoti nuo didelę rinkos galią turinčių pirkėjų taikomos ar siekiamos taikyti nesąžiningos prekybos praktikos.

Dėl NPPD įstatymo projekto 2 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 2 straipsnyje yra nurodytos svarbiausios sąvokos ir jų apibrėžtys, kurios reikalingos šio įstatymo nuostatomis įgyvendinti.

Dėl NPPD įstatymo projekto 3 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 3 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad šio įstatymo taikymo tikslais apyvarta suprantama kaip šiame įstatyme apibrėžta sąvoka „pardavimo pajamos“. Pažymėtina, kad į pardavimo pajamas neįskaičiuojamos grąžintinos sumos (pvz., susijusios su prekių grąžinimu, nukainavimu ir pan.), pridėtinės vertės mokesčiai, akcizų ir muitų mokesčiai.

Šio straipsnio 2 dalimi siekiama įtvirtinti, kad nustatant metinių apyvartų dydžius, nurodytus šio įstatymo 1 straipsnyje, tiekėjų ir pirkėjų *pardavimo pajamos* per praėjusius finansinius metus turės būti apskaičiuojamos pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo (toliau – SVV plėtros įstatymas, kuriuo buvo perkelta 2003 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl mikroįmonių, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo), visų pirma pagal SVV plėtros įstatymo 2, 3 ir 4 straipsnių nuostatas, įskaitant „savarankiškos

įmonės“, „partnerinės įmonės“ ir „susijusios įmonės“ apibrėžtis bei kitus su pajamomis susijusius klausimus. Siekiant didesnio aiškumo, NPPD įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje yra įdėta sąvoka „susijusios įmonės“, kuri suprantama taip, kaip sąvoka „susiję ūkio subjektai“, apibrėžta MPĮNVD įstatyme.

Pažymėtina, kad Europos Komisija, vadovaudamasi minėta Komisijos rekomendacija 2003/361/EB ir siekdama padėti įmonėms lengviau suvokti, kuriai iš galimų trijų mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) rūšių save priskirti, parengė „MVĮ apibrėžties vartotojo vadovą“. Šiame vadove pateikta išsami informacija ir paaiškinimai dėl MVĮ apibrėžties, kuri taikoma nuo 2005 m. sausio 1 d., taip pat pavyzdinė deklaracijos forma, kurią įmonės gali pildyti teikdamos paraiškas dalyvauti paramos MVĮ programose bei siekdamos įrodyti, kad yra priskirtinos MVĮ. Atsižvelgiant į tai, kad ir „MVĮ apibrėžties vartotojo vadove“, kuriame pateikiamos bendros gairės dėl Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB įgyvendinimo, *metinė apyvarta* iš esmės apibrėžiama kaip *pardavimo pajamos*, taip pat atsižvelgiant ir į 18-jame Tarptautiniame apskaitos standarte „Pajamos“, 3-iajame Verslo apskaitos standarte „Pelno (nuostolių) ataskaita“, Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme, Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme ir Ūkininko apskaitos rekomendacijose, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2018 m. balandžio 25 d. įsakymu Nr. 3D-264, nurodytas sąvokas bei jų apibrėžtis, kurios yra susijusios su *pajamomis*, siūloma NPPD įstatymo projekte vartoti apibrėžtą sąvoką „pardavimo pajamos“ (žr. 2 straipsnio 4 dalį). Pažymėtina, kad įmonės finansinę atskaitomybę, įskaitant ir Pelno (nuostolio) ataskaitą, už praėjusius finansinius metus nustatyta tvarka pateikia Juridinių asmenų registru.

Dėl NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje nustatoma draudžiama nesąžiningos prekybos praktika, jeigu žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjas ją norėtų taikyti ar taikytų šių produktų tiekėjui, atsižvelgiant į tai, ar pirkimo–pardavimo sutartyje yra numatytas reguliarus žemės ūkio ir maisto produktų tiekimas (žr. 4 str. 1 dalies 1 punktą) ir ar pirkimo–pardavimo sutartyje nenumatytas reguliarus žemės ūkio ir maisto produktų tiekimas (žr. 4 str. 1 dalies 2 punktą).

Reguliarus žemės ūkio ir maisto produktų tiekimas suprantamas, kai tam tikri žemės ūkio ir maisto produktai pristatomi pirkėjui kasdien arba kelis kartus per savaitę ar mėnesį. Pažymėtina, kad reguliarus tiekimo laikotarpis yra ypač svarbus žalio pieno gamintojams, kurie kasdien arba kas antrą dieną jį parduoda supirkimo–perdirbimo įmonėms. Atsiskaitymo įstatymo 2 straipsnio 9 dalyje nurodyta sąvoka „reguliariai parduodamo žalio pieno tiekimo laikotarpis“ apibrėžiama kaip teisės aktuose arba žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartyje nustatytas reguliarus laikotarpis (dešimtadienio, pirmosios ar antrosios mėnesio pusės), už kurio metu patiektą žalią pieną apskaičiuojama pinigų suma. Pažymėtina, kad reguliarus tiekimas reikalingas dar ir dėl to, kad būtų išvengta kasdienio sąskaitų faktūrų išrašymo, dėl kurio pirkimo–pardavimo sutarties šalys patirtų didesnę administracinę našta.

Mokėjimai tiekėjams už pirkėjams pristatytus žemės ūkio ir maisto produktus turi būti atlikti ne vėliau kaip per 30 ar 60 dienų po jų gavimo, kaip nustatyta NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje. Priešingu atveju tokie pirkėjų pavėluoti mokėjimai tiekėjams bus laikomi draudžiamais veiksmais.

Pažymėtina, kad NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje nurodyti apribojimai bus taikomi tik mokėjimams, susijusiems su žemės ūkio ir maisto produktų pardavimu, o ne kitiems mokėjimams, pavyzdžiui, kooperatyvo atliekamiems mokėjimams savo nariams.

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ir 3 punktų nuostatose nurodyta žemės ūkio ir maisto produktų *įkainojimo trukmė* reikalinga šių produktų kokybės rodiklių nustatymui, pagal kuriuos tiekėjui bus apskaičiuojama mokėtina kaina (suma) už parduotus žemės ūkio ir maisto produktus. Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato specialistai, atsakydami į Žemės ūkio ministerijos specialistų teiktus klausimus, pažymėjo, kad į 30 ar 60 dienų mokėjimo laikotarpį gali būti įskaityta žemės ūkio ir maisto produktų įkainojimo trukmė (kuri reikalinga produktų kokybės rodiklių nustatymui ir mokėtinai kainai (sumai)).

apskaičiavimui). Kaip pažymėjo minėto EK direktorato specialistai, svarbu tik tai, kad dėl įkainojimo laikotarpio taikymo nebūtų dirbtinai pailginti Direktyvos 2019/633/ES 3 straipsnio 1 dalies a) punkte, taip pat ir NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje nustatyti 30 ir 60 dienų mokėjimo laikotarpiai.

Pažymėtina, kad NPPD įstatymo projekto 4 str. 2 dalyje nurodyti 8 (aštuoni) nesąžiningos prekybos žemės ūkio ir maisto produktais praktikos veiksmai yra *kategoriškai draudžiami*.

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodyti pirkėjų pranešimai tiekėjams apie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų užsakymų atšaukimą likus mažiau nei 30 dienų visuomet bus laikomi nesąžiningais, nes tikėtina, kad tiekėjai per trumpesnę laiką paprasčiausiai nesuras alternatyvių tų produktų pardavimo arba panaudojimo būdų.

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 2 punktas draudžia pirkėjui vienašališkai pakeisti žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas dėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo ar pristatymo dažnumo, būdo, vietos, laiko arba tiekimo ar pristatymo apimčių, kokybės standartų, mokėjimo sąlygų ar kainų arba dėl tiekėjui teikiamų *paslaugų*, tiek, kiek jos yra aiškiai nurodytos šio straipsnio 5 dalyje, teikimo. Atsižvelgiant į šių punktų nuostatas, yra atitinkamai papildytas Atsiskaitymo įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo įstatymo 4 straipsnis (žr. *dėl Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnio pakeitimo*).

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodyti draudimai nedaro poveikio: a) pasekmėms, susijusioms su Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatyme nurodytais pavėluotais mokėjimais ir žalos atlyginimo priemonėmis už parduotą žemės ūkio produkciją. Atkreiptinas dėmesys, kad 2020-10-01 paskelbto derinti NPPD įstatymo projekto (TAIS Nr. 20-5016(3)) buvusiame 4 straipsnio 2 dalies 9 punkto a papunktyje buvo nurodyta, kad „šio straipsnio 1 dalyje nurodyti draudimai nedaro poveikio: a) pasekmėms, susijusioms su Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatyme nurodytais pavėluotais mokėjimais ir žalos atlyginimo priemonėmis už parduotą žemės ūkio produkciją ir Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme nurodytais pavėluotais mokėjimais ir žalos atlyginimo priemonėmis už atlygį suteiktas paslaugas; tai taikoma nukrypstant nuo minėtuose abiejuose įstatymuose nustatytų mokėjimo (atsiskaitymo) terminų, vadovaujantis šiame įstatyme nustatytais mokėjimo terminais;“. Pateikiame argumentus, kodėl siūloma atsisakyti, kaip perteklinių, pastarųjų nuostatų „ir Lietuvos Respublikos mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatyme nurodytais pavėluotais mokėjimais ir žalos atlyginimo priemonėmis už atlygį suteiktas paslaugas; tai taikoma nukrypstant nuo minėtuose abiejuose įstatymuose nustatytų mokėjimo (atsiskaitymo) terminų, vadovaujantis šiame įstatyme nustatytais mokėjimo terminais“:

1) Pažymėtina, kad direktyvą 2011/7/ES *dėl kovos su pavėluotu mokėjimu, atliekamu pagal komercinius sandorius*, įgyvendina **du įstatymai**: Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymas (reglamentuoja atsiskaitymo sąlygas ir tvarką už parduotą žemės ūkio produkciją) ir Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymas (reglamentuoja atsiskaitymo sąlygas ir tvarką už parduotas prekes, suteiktas paslaugas ir atliktus darbus). Mokėjimų vėlavimo prevencijos įstatymo 1 straipsnio 3 dalies 5 punkte nustatyta, kad šis įstatymas netaikomas: žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartims, kurių vykdymą nustato Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymas. Vadinas, pavėluoto mokėjimo palūkanoms apskaičiuoti pagal žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartis bus taikomos Atsiskaitymo įstatymo nuostatos, o kitais atvejais, kai sutarties dalykas nepateks į Atsiskaitymo įstatymo taikymo sritį, bus taikomos Mokėjimų vėlavimo prevencijos įstatymo nuostatos. Jeigu nei vienas iš šių įstatymų negalėtų būti taikomas, tai galės būti taikomas Civilinis kodeksas, kuris taip pat nustato palūkanų dydžius ir reikalavimo teisę;

2) Direktyvos 2019/633/ES 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *be to, ši direktyva taikoma paslaugoms, kurias pirkėjas teikia tiekėjui, tiek, kiek tai aiškiai nurodyta 3 straipsnyje*. Atsižvelgiant į tai, NPPDĮ projekto 1 straipsnio 5 dalyje taip pat siūloma nustatyti, kad „šio įstatymo nuostatos taikomos ir paslaugoms, kurias pirkėjas teikia tiekėjui, tiek, kiek tai aiškiai nurodyta šio įstatymo 4 straipsnio 5 dalyje“;

3) Direktyvos 2019/633/ES 3 straipsnyje nustatyti terminai yra susiję tik su draudimu pirktiems atsiskaityti vėliau nei per 30 ar 60 dienų už pirktus iš tiekėjų žemės ūkio ir maisto produktus, tačiau šioje direktyvoje nėra numatyta jokių terminų dėl vėluojančių mokėjimų už pirkėjų suteiktas tiekėjams paslaugas, susijusias su tiekėjo parduodamais produktais (pvz., dėl šių produktų reklamos, marketingo ir kt.);

4) Keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta sąvoka „atsiskaitymas už žemės ūkio produkciją“ apibrėžia, kad „atsiskaitymas už žemės ūkio produkciją – <...> arba kai dėl žemės ūkio produkcijos pirkėjo ir pardavėjo abipusių įsiskolinimų atsiradę įsipareigojimai (prievolės) **baigiasi įskaitymu** vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatomis“. Atsiskaitymo įstatymo 9 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „už žemės ūkio produkciją atsiskaitoma šalių susitarimu mokėjimo nurodymais atlikti kredito pervedimus ir tiesioginį debetą, naudojant vekselius, įskaitymo būdu, kitomis teisės aktuose nustatytomis mokėjimo priemonėmis <...>“. Taikydami pirkimo–pardavimo sutartyje sutartą abipusių įsipareigojimų (prievolės) įvykdymo būdą – **įskaitymas**, žemės ūkio produkcijos pirkėjas su šios produkcijos pardavėju atsiskaito už pardavėjo patiektus žemės ūkio ir maisto produktus, o pardavėjas (tuo pačiu metu) su pirkėju atsiskaito už pirkėjo patiektas pardavėjui materialines vertybes, reikalingas žemės ūkio produktų gamybos technologiniams procesams vykdyti (pvz., už su atidėtu atsiskaitymu patiektas mineralines trąšas, augalų apsaugos priemones, sėklinę ar sodinamąją medžiagą ir kt.);

5) Pažymėtina, kad panašiai vyksta ir pagal Direktyvos 2019/633/ES 1 straipsnio 2 dalies (atitinkamai NPPD įstatymo projekto 1 straipsnio 5 dalies) nuostatas, kai šios Direktyvos / NPPD įstatymo nuostatos taikomos ir paslaugoms, kurias pirkėjas teikia tiekėjui, ties, kiek tai aiškiai nurodyta šios Direktyvos 3 straipsnio (atitinkami NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 5 dalyje). Projekto rengėjų nuomone, žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjai už tiekėjams suteiktas paslaugas, susijusias su tiekėjo produktų pardavimais (pvz., reklamos, marketingo ar kt.), nesivadovaus Mokėjimų vėlavimo prevencijos įstatymu, o vadovausis NPPD įstatymo nuostatomis ir taikys Atsiskaitymo įstatymo ar Civilinio kodekso 6.130 ir 6.131 straipsnių nuostatas, reglamentuojančias dėl abipusių įsiskolinimų (pvz., už gautus žemės ūkio ir maisto produktus ir gautas minėtas paslaugas) atsiradusių įsipareigojimų (prievolės) įvykdymą įskaitymo būdu (pavyzdžiui, tiekėjas pardavė pirkėjui žemės ūkio ir maisto produktų už 100 tūkst. eurų, o pirkėjas, įvertinęs patirtas faktines išlaidas, susijusias su tiekėjui suteiktomis paslaugomis dėl jo produktų pardavimo skatinimo, taikydamas įskaitymo būdą, sumoka tiekėjui galutinę mokėtiną sumą – 80–85 tūkst. eurų). Neabejotina, kad pirkėjai ir tiekėjai gali sudaryti ne tik žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartis, kuriose būtų įtvirtinti tarpusavio įsipareigojimai dėl atsiskaitymų taikant įskaitymo būdą, bet gali sudaryti ir kitokio pobūdžio tikslines paslaugų sutartis, kurioms jau galėtų būti taikomos Mokėjimų vėlavimo prevencijos įstatymo nuostatos, tačiau jos neturėtų jokių sąsajų su Direktyva 2019/633/ES / NPPD įstatymu.

Atsižvelgiant į pirmiau išdėstytus argumentus ir į tai, kad NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktų b papunkčiai yra papildyti naujais *ba* ir *bb* papunkčiais, kurių nuostatos dėl *pasekmių* jau bus suderintos su Atsiskaitymo įstatymo projekto nuostatomis, bei siekiant išvengti galimo tiekėjų ir pirkėjų klaidinimo dėl nuostatų susidubliavimo, siūloma NPPD įstatymo projekto šio straipsnio 3 dalies a punkte:

1) nurodyti tik Atsiskaitymo įstatymą, tačiau nenurodyti Mokėjimų, atliekamų pagal komercines sutartis, vėlavimo prevencijos įstatymo;

2) atsisakyti, kaip perteklinės, nuostatos „*tai taikoma nukrypstant nuo minėtuose abiejuose įstatymuose nustatytų mokėjimo (atsiskaitymo) terminų, vadovaujantis šiame įstatyme nustatytais mokėjimo terminais*“.

Pažymėtina, kad verslo subjektai, sudarydami žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartis, privalo vadovautis Atsiskaitymo įstatymo 3 straipsniu, kuris reglamentuoja, kad pirkėjas gali pirkti žemės ūkio produkciją tik sudaręs su pardavėju rašytinę žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartį, kuri turi atitikti Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje ir Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatytas žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties tipines sąlygas. Taip pat ir Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato specialistai, atsakydami į Žemės ūkio ministerijos specialistų teiktus klausimus,

pažymėjo, kad rašytinių pirkimo–pardavimo sutarčių taikymas žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje sudaro galimybę išvengti draudžiamos nesąžiningos prekybos praktikos pasireiškimo ir tinkamo pažeidimų tyrimų bei bylų nagrinėjimo proceso užtikrinimo. Atsižvelgdami į tai, NPPD įstatymo projekto 2 straipsnio 11 dalyje pateiktos sąvokos „žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartis“ apibrėžtyje nurodė, kad turi būti „<...> sudaroma rašytinė sutartis, pagal kurią už sutartą kainą ir (ar) apskaičiuotą pinigų sumą nuperkami–parduodami žemės ūkio ir maisto produktai“. Įvertinus visas išvardytas aplinkybes, siūloma atsisakyti (kaip perteklinės) NPPD įstatymo projekto (2020-10-01, TAIS Nr. 20-5016(3)) 4 straipsnio 2 dalies 5 punkto buvusios pirmos pastraipos: „*pirkėjas atsisako raštu patvirtinti jo sutartas su tiekėju pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas, kurias tiekėjas paprašė patvirtinti raštu*“ ir vietoj jos siūloma įrašyti naują pastraipą, kuri **uždraustų pirkėjui pirkti žemės ūkio ir (ar) maisto produktus nesudarius su šių produktų tiekėju rašytinės pirkimo–pardavimo sutarties pagal iš anksto su tiekėju sutartas sąlygas** <...>. Pažymėtina, kad šis naujas draudimas reikalingas dar ir dėl to, kad už tokį draudžiamą veiksma būtų galima pritaikyti žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjui šio įstatymo 21 straipsnyje nustatytas sankcijas ir tokiu būdu atgrasyti pirkėją nuo tokios nesąžiningos prekybos praktikos.

Pažymėtina, kad Direktyvos 2019/633/ES 6 straipsnio 1 dalies e punkte yra nurodyta, jog valstybės narės privalo užtikrinti, kad priežiūros institucijai būtų suteikti įgaliojimai „skirti baudas ir kitas vienodai veiksmingas sankcijas bei laikinas priemones arba inicijuoti procesą dėl tų baudų, sankcijų ar laikinųjų priemonių skyrimo pažeidėjui, laikantis nacionalinių taisyklių ir procedūrų“. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 5 punkte neįtvirtinus šio draudimo, nebus tinkamai perkelta minėta Direktyvos 2019/633/ES nuostata, kadangi priežiūros institucija (Agentūra) neturės teisinio pagrindo taikyti sankcijas už Direktyvos 2019/633/ES 3 straipsnio 1 dalies f punkte įtvirtinto draudimo nesilaikymą. Atkreiptinas dėmesys, jog nepaisant to, kad Atsiskaitymo įstatymo 3 straipsnis įpareigoja žemės ūkio produkcijos pirkėją sudaryti rašytinę žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartį, Lietuvoje nėra paskirtos kompetentingos institucijos, kuri būtų atsakinga už šios nuostatos laikymąsi. Be to, už šios nuostatos nesilaikymą taip pat nėra numatyta sankcijų. Taigi, kaip matyti, neįtvirtinus šio draudimo NPPD įstatymo projekte, Agentūrai nebūtų suteikiami reikiami įgaliojimai, kuriuos suteikti įpareigoja Direktyva 2019/633/ES.

Pastebėtina, kad praktikoje neretai pasitaiko ir tokių atvejų, kai nesąžiningi pirkėjai, siekdami savanaudiškų tikslų, su žemės ūkio ir maisto produktų tiekėju sudaro rašytinę pirkimo–pardavimo sutartį tik už pirmąjį pirkėjui pristatytą žemės ūkio produktą (pvz., grūdus) partiją, už kurią su tiekėju atsiskaito šioje sutartyje nustatytais terminais ir sąlygomis. Po to toks nesąžiningas pirkėjas paprašo tiekėjo pakartotinai pristatyti jam naują šių produktų partiją, žadėdamas tuoj pat papildyti prieš tai tarp šalių sudarytą pirkimo–pardavimo sutartį, tačiau to pažado dažniausiai neištesa, dėl to labai vėluoja atsiskaityti su tiekėju už naujai patiektus žemės ūkio ar maisto produktus arba atsiskaito tik iš dalies, arba iš viso neatsiskaito (jeigu bankrutuoja). Manytina, kad naujasis draudimas, kurį siūloma įtvirtinti NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 5 punkte, padės išvengti tokių situacijų ateityje.

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 7 punkte nurodytas draudimas parengtas atsižvelgiant į tai, kad pirkėjui draudžiama imtis ar grasinti imtis komercinių atsakomųjų veiksmų tiekėjo atžvilgiu (pvz., *dėl tiekėjo produktų galimo išbraukimo iš tiekimo sąrašų ar užsakomų produktų kiekių sumažinimo, ar tam tikrų paslaugų, kurias pirkėjas teikia tiekėjui (pvz., tiekėjo parduodamų produktų pardavimo skatinimo paslaugų) nutraukimo ir pan.*), kai tiekėjas naudojami savo sutartinėmis ar teisės aktuose nustatytomis teisėmis, taip pat, kai pateikia skundą priežiūros institucijai arba pažeidimo tyrimo metu bendradarbiauja su priežiūros institucija.

Pažymėtina, kad NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 5 dalyje yra nurodyti 6 (šeši) draudžiamos nesąžiningos prekybos praktikos veiksmai, kurie taip pat yra draudžiami, jeigu dėl tokios praktikos tiekėjas ir pirkėjas nebuvo iš anksto aiškiai ir nedviprasmiškai susitarę ir toks susitarimas nebuvo patvirtintas rašytinėje žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartyje arba vėliau sudarytoje tiekėjo su pirkėju sutartyje.

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 5 dalies 2 punkte nurodyta nesąžinga praktika draudžiama dėl to, kad žemės ūkio ir maisto produktų sandėliavimo, demonstravimo arba jų įtraukimo į tiekimo sąrašus, arba tokių produktų tiekimo rinkai išlaidas įprastai turėtų padengti pirkėjas, išskyrus atvejus, kai dėl tokio mokesčio aiškiai ir nedviprasmiškai susitariama iš anksto sudarant pirkimo–pardavimo sutartį arba vėlesnėje pirkėjo ir tiekėjo sutartyje. Toks tiekėjo ir pirkėjo sutartas mokestis turi būti pagrįstas objektyviais skaičiavimais.

NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 5 dalies 3–5 punktuose nurodyti draudimai parengti atsižvelgiant į tai, tiekėjo įnašai į žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo skatinimo, reklamos ar rinkodaros išlaidas, įskaitant pardavimo skatinimo priemones, parduotuvėse ar kitose prekybos vietose būtų laikomi sąžiningais, todėl dėl jų taip pat turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta sudarant rašytinę pirkimo–pardavimo sutartį arba vėlesnėje pirkėjo ir tiekėjo sutartyje. Kai dėl tokių įnašų sutarties šalys susitaria, jie turi būti pagrįsti objektyviais skaičiavimais.

Pažymėtina, kad jeigu pirkėjas iš tiekėjo reikalauja mokesčio 4 straipsnio 5 dalies 2, 3, 4, 5 ir 6 punktuose nurodytais atvejais, tuomet NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 7 dalies 1 punkte siūloma įtvirtinti reikalavimą pirkėjui – raštu pateikti tiekėjui jo prašomą informaciją apie mokėtiną pinigų sumą už parduodamų žemės ūkio ir maisto produktų vienetą (-us) arba bendrą mokėtiną pinigų sumą. O jeigu pirkėjas iš tiekėjo reikalauja mokesčio šio straipsnio 5 dalies 2, 4, 5 ir 6 punktuose nurodytais atvejais, tuomet NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 7 dalies 2 punkte siūloma įtvirtinti kitą reikalavimą pirkėjui – raštu pateikti tiekėjui (jo prašymu) dar ir išlaidų sąmatą bei tos sąmatos pagrindimą.

Dėl NPPD įstatymo projekto 5 straipsnio

Žemės ūkio ir maisto produktas turėtų būti laikomas greitai gendančiu, jei galima tikėtis, kad jis taps netinkamu parduoti per 30 dienų nuo tiekėjo derliaus nuėmimo, gamybos arba perdirbimo *paskutiniojo veiksmo*, nepaisant to, ar produktas toliau perdirbamas po pardavimo ir ar po pardavimo produktas tvarkomas (naudojamas) laikantis kitų taisyklių, visų pirma maisto saugos taisyklių. Pagal Direktyvą 2019/633/ES, greitai gendantys produktai įprastai turi būti *greitai sunaudojami ar parduodami*.

Europos Komisijos Žemės ūkio ir kaimo plėtros generalinio direktorato specialistų nuomone, vertinant, ar žemės ūkio ar maisto produktas tinkamas ar netinkamas parduoti, turi būti atsižvelgiama ne tik į tų produktų pobūdį, bet ir į to produkto numatomą paskirtį, pvz., neturintys geros prekinės išvaizdos ar nekondiciniai obuoliai bus netinkami parduoti vartotojams mažmeninės prekybos įmonėse, tačiau jie bus tinkami parduoti tolesniam perdirbimui (pvz., sulčių, obuolių tyrių ar vyno gamybai).

Atsižvelgiant į tai, kad rengiant NPPD įstatymo projektą iškilo daug neaiškumų dėl žemės ūkio produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio produktų, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. kovo 10 d. įsakymu Nr. 3D-165 buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė iš suinteresuotų institucijų ir asocijuotų struktūrų deleguotų atstovų. Ši darbo grupė, vadovaudamasi NPPD įstatymo projekto 5 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatomis ir 2 straipsnio 12 dalyje nurodytos sąvokos „žemės ūkio ir maisto produktų pobūdis“ apibrėžtimi, parengs Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) ir šių produktų nebaigtinio pavyzdinio sąrašo projektus, kuriuos iki 2021-11-01 patvirtins Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Pažymėtina, kad šis Aprašas nepakeis Direktyvos 2019/633/ES 2 straipsnio 5 dalyje ir NPPD įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalyje nurodytos sąvokos „greitai gendantys žemės ūkio ir maisto produktai“ apibrėžimo, o jį tik detalizuos.

Dėl NPPD įstatymo projekto 6 straipsnio

Įstatymo projekto 6 straipsnyje nurodoma, io įstatymo nuostatų laikymosi priežiūrą, taikytiną tiekėjams ir pirkėjams, išskyrus didelę rinkos galią turinčias mažmenines prekybos įmones, atliks priežiūros institucija – viešojo įstaiga Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūra (toliau – Agentūra).

Pažymėtina, kad Agentūros teisinė forma – „viešojo įstaiga“, jos savininkė yra valstybė, o

savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija. Agentūra yra pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, veikiantis žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo, užsienio prekybos ir metodinės pagalbos ūkio subjektams teikimo srityse. Nepaisant to, kad Agentūra yra viešoji įstaiga, ji veikia ir atsiskaito kaip biudžetinė įstaiga ir jos veikla finansuojama iš valstybės biudžeto lėšų.

Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnio 2 dalį, Agentūra yra priskiriama prie viešojo administravimo subjektų, nes „<...> vykdo ūkio subjekto veiklos priežiūrą ir <...> atlieka ūkio subjekto veiklos patikrinimus, <...> vadovaudamasi Vyriausybės patvirtintu Gairių dėl ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijų atlikimo aprašu.“ Taip pat pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 2 straipsnio 23 dalį, Agentūra taip pat yra priskiriama prie viešojo sektoriaus subjektų, nes atlieka įstatymų nustatytas viešojo administravimo funkcijas.

Siūlant NPPD įstatymo projekto priežiūros institucija paskirti Agentūrą, tarpinstitucinėje darbo grupėje buvo įvertintos Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nurodytos esminės sąlygos dėl viešojo administravimo įgaliojimų suteikimo viešajai įstaigai, atsižvelgiant į žemiau pateiktas teisės aktų nuostatas ir šio įstatymo projekto rengėjų argumentus:

Viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyta, kad „viešosioms įstaigoms, kurių savininkė ar dalininkė yra valstybė <...>, gali būti suteikiami įgaliojimai atlikti funkcijas tik šio įstatymo 6 straipsnio 2, 3 ir 4 punktuose nustatytose viešojo administravimo srityse (t. y. administracinių sprendimų priėmimo, administracinių paslaugų teikimo ir teisės aktų bei administracinių sprendimų įgyvendinimo ir laikymosi priežiūros srityse), kai tokie įgaliojimai yra tiesiogiai susiję su viešosios įstaigos <...> veiklos tikslais ir kai nėra valstybės <...> institucijų ar įstaigų, kurioms šie įgaliojimai gali būti suteikti“.

Pagal Viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnio 2 dalį, Agentūra yra viešojo administravimo subjektas, nes „<...> vykdo ūkio subjekto veiklos priežiūrą ir <...> atlieka ūkio subjekto veiklos patikrinimus, <...> vadovaudamasi Vyriausybės patvirtintu Gairių dėl ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijų atlikimo aprašu.“ O pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 2 straipsnio 23 dalį, Agentūra taip pat priskiriama prie viešojo sektoriaus subjektų, nes atlieka įstatymų nustatytas viešojo administravimo funkcijas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimo Nr. 495 „Dėl Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių ir viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairių įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas) 41 punkte įtvirtinta „<...>, kad viešosioms įstaigoms gali būti suteikiami viešojo administravimo įgaliojimai priimti administracinius sprendimus, teikti administracines paslaugas, vykdyti įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrolę <...>“.

Agentūrai suteikti viešojo administravimo įgaliojimai yra tiesiogiai susiję su viešosios įstaigos tikslais. Pažymėtina, kad Agentūros turima kompetencija žemės ūkio sektoriuje ir patirtis šiuo metu vykdant visų administruojamų rinkos reguliavimo priemonių ir programų kontrolės funkcijas yra susijusi su būsima NPPD įstatymo priežiūra.

Atsižvelgiant į Nutarimo 41 punktą bei vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymo, Lietuvos Respublikos tautinio paveldo įstatymo, Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymo ir Lietuvos Respublikos ūkio subjektų, perkančių–parduodančių žalią pieną ir prekiaujančių pieno gaminiais, nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo (toliau – Pieno sektoriaus nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas) nuostatomis, Agentūrai yra suteikti viešojo administravimo įgaliojimai.

Agentūra šiuo metu vykdo pieno rinkos priežiūros funkcijas, vadovaudamasi Pieno sektoriaus nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymu, kuris nustato pardavėjo ir pirkėjo nesąžiningų veiksmų draudimą iki sutarties sudarymo, sutarties sudarymo metu ir ją sudarius. Agentūra, atlikdama nesąžiningų veiksmų kontrolės funkcijas, turi inspektorius, kurie nekliudomi gali patekti į ūkio subjektų patalpas, siekdami patikrinti, ar laikomasi šio įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimų; tikrinti ir kopijuoti informaciją, dokumentus, reikalingus šio įstatymo pažeidimams tirti. Agentūros inspektoriams yra suteikti valdingi įgaliojimai nepavaldžių asmenų atžvilgiu, jie

gali surašyti administracinių nusižengimų protokolus. Taip pat Agentūra turi vidines patikrų vykdymo tvarkas ir patikrų planą, todėl Agentūros sukauptos ekspertinės žinios ir patirtis būtų sėkmingai pritaikytos vykdant NPPD įstatymo priežiūrą, kuri apims ne tik žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo sutartinių santykių ir sutarčių nuostatų vertinimą, bet ir patikrų vykdymą žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės dalyvių patalpose.

Agentūros funkcijos yra tiesiogiai susijusios su NPPD įstatymo, kuriuo perkeliama Direktyva 2019/633/ES, tikslais ir jame numatytu reguliavimu, kuris kilo iš siekio užtikrinti veiksmingesnę maisto produktų tiekimo grandinę. Dėl specializacijos žemės ūkio sektoriuje, sukaupėtų ekspertinių žinių ir patirties, paskyrus Agentūrą NPPD įstatymo priežiūros institucija, būtų užtikrinama šio sektoriaus veiklos priežiūros ir tobulinimo tąsa, minimizuotos sąnaudos, reikalingos NPPD įstatyme numatytoms priežiūros funkcijoms vykdyti.

Be kita ko, pažymėtina, kad Agentūra, vykdydama jai NPPD įstatymu pavestas funkcijas, savarankiškai priims sprendimus. Agentūros apsaugą nuo korupcinio pobūdžio veiklų užtikrins Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, todėl valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos, Lietuvos Respublikos Seimo nariai ir kiti pareigūnai, politinės partijos ir politinės organizacijos, asociacijos, kiti juridiniai ir fiziniai asmenys neturi ir neturės teisės Agentūrai, jos vadovui ir darbuotojams daryti jokio politinio, ekonominio, psichologinio, socialinio spaudimo ar kitokio neteisėto poveikio.

Atsižvelgiant į pirmiau pateiktų teisės aktų nuostatas ir išdėstytus argumentus, galima konstatuoti, kad šiuo metu Lietuvoje nėra kitų veikiančių valstybės institucijų ar įstaigų, kurioms tokius įgaliojimus būtų galima suteikti.

Vertinant galimybę NPPDĮ nuostatų priežiūrą priskirti Konkurencijos tarybai, atkreiptinas dėmesys, kad Konkurencijos taryba yra nacionalinė konkurencijos priežiūros institucija, kurios *pirminė ir pagrindinė funkcija yra veiksmingos konkurencijos priežiūra Lietuvoje, taikant Konkurencijos įstatymą ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 ir 102 straipsnių nuostatas*. Konkurencijos taryba žemės ūkio sektoriuje turi veikti tik kaip konkurencijos priežiūros institucija (pavyzdžiui, tiriant draudžiamus susitarimus), o žemės ūkio sektoriaus reguliavimas ir apsauga priklauso tik šio sektoriaus politiką formuojančiai ir jos įgyvendinimą kontroliuojančiai institucijai – Žemės ūkio ministerijai. Konkurencijos taryba įgyvendina MPĮNVD įstatymo nuostatas, kurios reguliuoja keleto specialių subjektų (t. y. didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių) veiksmus. Tuo tarpu NPPD įstatymo projekte nurodytas subjektų ratas yra žymiai platesnis, apimantis visus kitus žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje veikiančius subjektus.

NPPD įstatymo projektu siekiama ginti žemės ūkio sektoriuje veikiančių tiekėjų, įskaitant žemės ūkio veiklos subjektų (ūkininkų, žemės ūkio bendrovių, kooperatinių bendrovių ir kt.), interesus visoje maisto tiekimo grandinėje, o tai nėra niekaip susiję su MPĮNVD įstatymo reguliavimu, kuriuo ribojamas didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių rinkos galios panaudojimas. NPPD įstatymo priežiūrą pavedus Konkurencijos tarybai, ne tik kiltų grėsmė susilpninti šiuo metu galiojantį MPĮNVD įstatymo reguliavimą, kuris skirtas didžiųjų prekybos tinklų galios panaudojimui riboti ir teisėtiems tiekėjų interesams apsaugoti, tačiau nukentėtų ir Konkurencijos tarybos esminė bei prioritetinė funkcija – konkurencijos priežiūra.

Jeigu būtų siekiama Konkurencijos tarybai paskirti naujas funkcijas, kurios iš esmės neturi glaudaus ryšio su šiuo metu vykdomomis funkcijomis, reikėtų įgyvendinti santykinai didelio masto funkcinių, personalo ir struktūrinį pokytį, įdarbinant papildomai apie 50 darbuotojų¹. Atsižvelgiant į tai, reikėtų įvertinti ir naujų patalpų poreikį. Konkurencijos taryba paskaičiavo, kad NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo priežiūros metinės veiklos sąnaudos sudarytų apie 1,9 mln. Eur.

Atsižvelgiant į pirmiau pateiktus argumentus, tarpinstitucinėje darbo grupėje Agentūra buvo įvertinta kaip tinkamiausia institucija vykdyti NPPD įstatymo priežiūrą, o Konkurencijos taryba ir toliau turėtų likti tik šio specialaus MPĮNVD įstatymo priežiūros institucija. Pažymėtina, kad Žemės ūkio ministerija, atlikdama naujo teisinio reguliavimo vertinimą, taip pat atliks ir Agentūros

¹ 2019 m. spalio 2 d. tarpinstitucinės darbo grupės dėl Direktyvos nuostatų perkėlimo į nacionalinę teisę posėdžio protokolo Nr. 8D-355 (5.50) 11 lape pažymėta, kad „<...> nepakaks naujojo įstatymo, perkeliančio Direktyvą 2019/633 (ES), administravimui Žemės ūkio ministerijos atstovų paminėtų 50 etatų“.

įvertinimą bei pateiks argumentuotą išvadą dėl šios įstaigos tolesnės veiklos tikslingumo ir organizacinių pokyčių poreikio.

Direktyvos 2019/633/ES 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „jei valstybė narė savo teritorijoje paskiria daugiau nei vieną vykdymo užtikrinimo instituciją, ji paskiria bendrą informacinį punktą, skirtą vykdymo užtikrinimo institucijų bendradarbiavimui ir bendradarbiavimui su Komisija“. Atsižvelgiant į tai ir siekiant užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimą, NPPD įstatymo projekto 7 straipsnio 3 dalies 1 punkte siūloma nustatyti, kad Agentūra atliks informacinio punkto (centro) ir bendradarbiavimo su Konkurencijos taryba, kitomis Lietuvos Respublikos institucijomis, Europos Komisija, taip pat ir su kitų Europos Sąjungos valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijomis funkcijas, nurodytas NPPD įstatymo projekto 22 straipsnyje.

Žemės ūkio ministerija, vadovaudamasi Vyriausybės posėdžio, įvykusio 2021-03-31, protokoliniu sprendimu, peržiūrės viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros vykdomas viešojo administravimo funkcijas ir, pasitelkusi kitas suinteresuotas ministerijas, parengs reikiamų teisės aktų pakeitimus, kuriais bus užtikrinama, kad nuo 2022-07-01 šios įstaigos viešojo administravimo funkcijos būtų pavestos esančiai arba naujai biudžetinei įstaigai prie ministerijos.

Dėl NPPD įstatymo projekto 7 straipsnio

Agentūra, vadovaudamasi NPPD įstatymo projekto 7 straipsnio 1 dalyje suteiktomis teisėmis ir įgaliojimais, prižiūrės, kaip žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjai ir šių produktų pirkėjai, išskyrus didelę rinkos galią turinčias mažmeninės prekybos įmones, laikosi šio įstatymo reikalavimų. Taip pat atliks NPPD įstatymo pažeidimų, išskyrus pažeidimus, kuriuos padarė didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės, tyrimus ir nagrinės bylas, taikys NPPD įstatymo 21 straipsnyje nustatytas sankcijas, taip pat teiks tiekėjams ir pirkėjams konsultacijas dėl šio įstatymo nuostatų tinkamo taikymo.

Dėl NPPD įstatymo projekto 8 straipsnio

Siūloma Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai (toliau – vertinimo institucija) suteikti įgaliojimus, kad ji, įgyvendindama NPPD įstatymo 5 straipsnyje nurodyto Aprašo nuostatas, pagal Agentūros, Konkurencijos tarybos, tiekėjų ir pirkėjų prašymus atliktų žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų kategorijos vertinimą ir dėl to teiktų rekomendacinio pobūdžio išvadas bei konsultacijas.

Dėl NPPD įstatymo projekto 9 ir 10 straipsnių

NPPD įstatymo projekto 9 straipsnyje nustatoma prievolė Agentūros vadovui ir darbuotojams saugoti valstybės, tarnybos, profesinę, komercinę ar kitą įstatymų saugomą paslaptį sudarančią informaciją, taip pat bet kokią kitą konfidencialią informaciją.

NPPD įstatymo projekto 10 straipsnis nustato reikalavimus dėl konfidencialumo, susijusio su komercinių paslapčių, pareiškėjo tapatybės nustatymo duomenų ir kitų duomenų, kuriuos atskleidus galimai būtų pakenkta pareiškėjo apsaugai, taikymo.

Dėl NPPD įstatymo projekto 11 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 11 straipsnis reglamentuoja šio įstatymo pažeidimų nagrinėjimo iniciatyvos teisę. Šio straipsnio 1 dalyje nustatoma, kad teisę reikalauti, kad Agentūra pradėtų pažeidimo tyrimą, turi tiekėjai, kurių interesai yra pažeisti, gamintojų organizacijos, kitos tiekėjų organizacijos ir tokių organizacijų asociacijos (toliau kartu – pareiškėjas) ir pateikti pareiškimą vieno arba kelių savo narių, kurių interesai buvo pažeisti, prašymu. Kitos organizacijos, turinčios teisėtą interesą atstovauti tiekėjams, turi teisę pateikti pareiškimą tiekėjo prašymu ir jo interesais su sąlyga, kad tokios organizacijos yra nuo pirkėjų nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai asmenys. Nepriklausomos kitos organizacijos suprantamos taip, kaip nurodyta Direktyvos 2019/633/ES preambulės 31 punkte: „kitos organizacijos, turinčios teisėtą interesą atstovauti tiekėjams, taip pat turėtų turėti teisę pateikti skundus tiekėjo prašymu ir vadovaudamosi to tiekėjo interesais, su sąlyga, kad tokios organizacijos yra nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai

asmenys.“ Pažymėtina, kad organizacijos turi būti nepriklausomos nuo pirkėjų ir veikiančios tiekėjų interesais. Šios nuostatos sudarys galimybę Agentūrai labiau apsaugoti atskirų tiekėjų ir asmenų tapatybes, kai jų atžvilgiu siekiama taikyti ar galimai taikoma nesąžininga prekybos praktika.

Šio straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad pareiškėjas turi teisę teikti skundus ne tik Agentūrai, bet ir kitos ES valstybės narės (VN), kurioje yra įsisteigęs draudžiamos prekybos praktikos vykdymu įtariamas pirkėjas, vykdymo užtikrinimo institucijai. Nepaisant tokios galimybės, manytina, kad Lietuvos Respublikoje veiklą vykdančiam tiekėjui visada bus naudingiau ir pigiau taikyti savo šalies nacionalinę, o ne mažiau žinomą kitos ES VN, kurioje įsisteigęs pirkėjas, teisę.

Šio straipsnio 3 dalimi Agentūrai suteikiama teisė pradėti pažeidimo tyrimą savo iniciatyva, taip pat pradėti pažeidimo tyrimą pagal informatorių pateiktą, anonimiškai gautą arba viešai paskelbtą informaciją, arba iš kompetentingos institucijos raštu gautą informaciją apie galimai padarytą pažeidimą. Pradėjus pažeidimo tyrimą pagal informatorių pateiktą, anonimiškai gautą arba viešai paskelbtą informaciją, arba iš kompetentingos institucijos raštu gautą informaciją apie galimai padarytą pažeidimą, laikoma, kad pažeidimo tyrimas pradėtas Agentūros iniciatyva.

Dėl NPPD įstatymo projekto 12 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 12 straipsnis reglamentuoja šio įstatymo pažeidimų tyrimą ir bylų nagrinėjimą.

Dėl NPPD įstatymo projekto 13 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 13 straipsnis nustato reikalavimus pareiškimui dėl pažeidimo tyrimo atlikimo ir jo nagrinėjimo. Šio straipsnio 4 dalyje nurodomi pažeidimo tyrimo atsisakymo pagrindai, be kita ko, atsižvelgiant ir į Agentūros patvirtintus veiklos administracinius prioritetus.

Pažymėtina, kad Direktyvos 2019/633/ES preambulės 28 punkte nurodyta, kad vykdymo užtikrinimo institucijos turi turėti teisę atsisakyti pradėti pažeidimo tyrimą, kai nėra pakankamo pagrindo imtis veiksmų dėl skundo, ir kad *administraciniai prioritetai* taip pat gali būti tokio atsisakymo pagrindu. Atsižvelgiant į tai, NPPD įstatymo projekto 13 straipsnio 4 dalies 4 punkte taip pat siūloma įtvirtinti atsisakymo pradėti pažeidimo tyrimą pagrindą, kai pareiškimas priskirtas mažos rizikos galimų pažeidimų grupei ir neatitinka Agentūros patvirtintų veiklos administracinių prioritetų, kurie nustatyti vadovaujantis ir Viešojo administravimo įstatyme nustatytu ūkio subjektų veiklos priežiūros rizikos vertinimo principu. Tokiu būdu yra siekiama, kad Agentūros priežiūros funkcijos ir ištekliai būtų koncentruojami į pirkėjus, galimai darančius sunkius nesąžiningos prekybos praktikos pažeidimus.

Dėl NPPD įstatymo projekto 14 straipsnio

Siekiant, kad Agentūra galėtų veiksmingiau tirti nesąžiningos prekybos praktikos pažeidimus bei išvengti esminės žalos ar nepataisomų pasekmių žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų interesams, siūloma NPPD įstatymo projekto 14 straipsnio 1 dalimi suteikti teisę Agentūrai ar jos įgaliotiems pareigūnams priimti sprendimus taikyti laikinąsias priemones, nurodytas šio straipsnio 2 dalyje.

NPPD įstatymo projekto 14 straipsnio 3 dalyje įtvirtinamos teisinės pirkėjo, kuriam taikomos laikinosios priemonės, gynybos priemonės: apibrėžiamas terminas, per kurį pirkėjui suteikiama galimybė raštu pateikti paaiškinimus Agentūrai dėl laikinųjų priemonių taikymo ir būti jos išklaustyti, taip pat dėl laikinųjų priemonių taikymo suteikiama teisė pateikti skundą Vilniaus apygardos administraciniam teismui, vadovaujantis šio straipsnio 6 dalies nuostatomis.

Taip pat siekiant, kad Agentūra turėtų sąlygas veiksmingiau tirti nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus, siūloma NPPD įstatymo projekto 14 straipsnio 4 dalimi suteikti teisę Agentūrai priimti sprendimą taikyti laikinąsias priemones iki 12 mėnesių trukmės laikotarpiu, kuris dar gali būti pratęstas Agentūros sprendimu. Jeigu yra būtina, laikinosios priemonės gali būti taikomos iki galutinio Agentūros sprendimo priėmimo.

Dėl NPPD įstatymo projekto 15 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 15 straipsnyje yra nustatytos priežiūros institucijos įgaliotų pareigūnų teisės ir pareigos atliekant pažeidimo tyrimą.

NPPD įstatymo projekto 15 straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad Agentūros įgaliotų pareigūnų reikalavimai atliekant šio straipsnio 1 dalyje nurodytus veiksmus yra privalomi. Už šių reikalavimų nevykdymą taikomos šiame įstatyme nustatytos nuobaudos.

Dėl NPPD įstatymo projekto 16 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 16 straipsnio 1 dalyje nustatomi reikalavimai Agentūrai, kai ji priima sprendimą dėl tyrimo veiksmų atlikimo įeiti į juridinio ar fizinio asmens – žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjo, įtariamo padarius šio įstatymo pažeidimą, teritoriją ir (ar) jo naudojamas patalpas. Tokiu atveju Agentūros įgaliotą pareigūną privalo pateikti administraciniam teismui prašymą dėl teismo leidimo atlikti šiuos veiksmus išdavimo.

NPPD įstatymo projekto 16 straipsnio 2 dalyje nustatomi reikalavimai Agentūros įgalioto pareigūno prašymui dėl teismo leidimo išdavimo įeiti į juridinio ar fizinio asmens – žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjo, įtariamo padarius šio įstatymo pažeidimą, teritoriją ir (ar) naudojamas patalpas.

Dėl NPPD įstatymo projekto 17 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 17 straipsnyje nustatomi reikalavimai, susiję su pranešimu proceso dalyviams apie pasibaigusio pažeidimo tyrimo išvadas, apie bylos nagrinėjimo vietą, laiką ir tvarką (rašytinis arba žodinio procesas), ir pasiūloma per nurodytą terminą iki bylos nagrinėjimo Agentūros posėdyje dienos raštu pateikti savo paaiškinimus dėl pažeidimo tyrimo išvadų.

Dėl NPPD įstatymo projekto 18 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 18 straipsnyje reglamentuojama bylų nagrinėjimo, sprendimų priėmimo, proceso šalių informavimo tvarka. Šio straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad bylos Agentūroje bus nagrinėjamos valstybine kalba, rašytinio arba žodinio proceso tvarka. Agentūra bylų žodinio proceso tvarka nagrinės tik gavusi motyvuotą pareiškėjo prašymą.

Dėl NPPD įstatymo projekto 19 straipsnio

Atsižvelgiant į Direktyvoje 2019/633/ES numatytą alternatyvaus ginčų sprendimo galimybę, taip pat siūloma NPPD įstatymo projekto 19 straipsniu sudaryti galimybę žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjams ir šių produktų pirkėjams ginčus dėl taikomos nesąžiningos prekybos praktikos spręsti taikant ir alternatyvius ginčų sprendimo būdus: institucinį ar *ad hoc* arbitražą ir mediaciją.

Dėl NPPD įstatymo projekto 20 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 20 straipsnyje reglamentuojamas Agentūros ir jos įgaliotų pareigūnų priimtų sprendimų apskundimas teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Šiame straipsnyje taip pat nurodoma, kad kreipimasis į teismą nesustabdo sprendimo vykdymo, jeigu teismas nenustato kitaip.

Dėl NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad priežiūros institucijos skiriamos sankcijos turi būti *veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios*, jų dydis priklauso nuo pažeidimo pobūdžio, pažeidimo trukmės ir masto, atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių.

Atsižvelgiant į tai, kad dėl pirkėjų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų, susijusių su pavėluotais mokėjimais (atsiskaitymais), taikymo užkardymo tinkamiausia bazė yra baudų skaičiavimą sieti su pradelstomis sumokėti tiekėjui sumomis, o ne su pirkėjo metinėmis pardavimo pajamomis, NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 2 dalyje siūloma nustatyti, kad už šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų draudžiamų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų taikymą, pirkėjui skiriama bauda iki **20** procentų nuo susidariusios pradelstų skolų tiekėjui sumos. Pirmuoju etapu būtų apskaičiuojamas pradinis baudos dydis, kuris yra **7** procentai nuo susidariusios pradelstų skolų tiekėjui sumos. Antruoju etapu būtų apskaičiuojamas bazinis baudos dydis, atsižvelgiant į pažeidimo trukmę. Trečiuoju etapu, nustatius bazinį baudos dydį, būtų apskaičiuojamas skiriamos baudos dydis, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias ir (arba) sunkinančias aplinkybes. Nustačius lengvinančias ir (arba) sunkinančias aplinkybes bei įvertinus jų skaičių ir reikšmingumą, bazinis baudos dydis būtų mažinamas iki 50 procentų arba didinamas iki 50 procentų, tačiau skiriamos baudos dydis negalės būti mažesnis kaip 200 eurų ir didesnis kaip 20 procentų nuo susidariusios pradelstų skolų tiekėjui sumos.

Tokią atsakomybę pirkėjams už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) siūloma taikyti dėl to, kad pirkėjui skiriant baudą iki **20** procentų nuo susidariusios pradelstų skolų tiekėjui sumos, būtų išlaikomas tiesioginis **proporcingumas**, t. y. kuo didesnė pradelstų skolų suma tiekėjui, tuo didesnė bauda pirkėjui. Pažymėtina, kad pagal NPPD įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje siūlomą įtvirtinti baudų už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) mechanizmą, jį susiejant su pradelstos skolos tiekėjui dydžiu, nebelieka poreikio dar papildomai bausti ir įmonės vadovą ar kitą atsakingą asmenį pagal ANK (detaliau žiūrėti *dėl ANK 179 straipsnio pripažinimo netekusiu galios*).

Viešojo administravimo įstatymo 38 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „teisės aktų reikalavimų pažeidimai, kurie laikomi mažareikšmiais konkrečiose ūkio subjektų veiklos srityse, ar tokių pažeidimų kriterijai, taip pat šių pažeidimų pašalinimo terminai, nurodomi ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančio subjekto arba aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto priimamuose norminiuose administraciniuose aktuose“. Atsižvelgiant į tai, bus parengti teisės aktai, kuriais vadovaujantis priežiūros institucija galės nustatyti, ar pažeidimas gali būti pripažintas mažareikšmiu. Tikėtina, kad vėlavimas atsiskaityti su tiekėju 1–2 dienas galėtų būti pripažintas mažareikšmiu pažeidimu, tačiau kiekvienas pažeidimas turės būti įvertintas individualiai, atliekant konkrečių faktinių aplinkybių vertinimą.

Pažymėtina, kad tiek NPPD įstatyme, tiek ir MPĮNVD įstatyme nustatytos sankcijos už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) po 1–2 metų nuo šių įstatymų įsigaliojimo bus peržiūrimos bei įvertinamos, ar jos yra pakankamos ir atgrasančios, nes šiuo metu nėra susiformavusios praktikos ir todėl nėra galimybių įvertinti siūlomų baudų už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) adekvatumo priežiūros institucijų galimiems tyrimo kaštams. Jeigu tokio pobūdžio pažeidimų praktika parodys, jog sankcijos yra nepakankamos, NPPD įstatymo nuostatos dėl sankcijų už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) bus keičiamos.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 3 dalyje siūloma nustatyti, kad už šio įstatymo 4 straipsnio 2 ir 5 dalyse nurodytus draudžiamus nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus, kuriuos taiko pirkėjai, išskyrus didelę rinkos galią turinčias mažmenines prekybos įmones, gali būti skiriama bauda iki **0,7** procento nuo pardavimo pajamų per praėjusius finansinius metus, ėjusius prieš tuos metus, kuriais buvo padaryti šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1–8 punktuose ir 5 dalyje nurodyti draudžiami veiksmai, bet ne mažiau kaip 500 eurų.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 4 dalyje siūloma nustatyti, kad šio straipsnio 3 dalyje nurodytos baudos dydis bus apskaičiuojamas ir skiriamas pirkėjui vadovaujantis trimis etapais:

- pirmuoju etapu apskaičiuojamas pradinis baudos dydis, kuris yra **0,05** procento nuo pirkėjo pardavimo pajamų, apskaičiuotų pagal šio straipsnio 3 dalies nuostatas. Tokio dydžio pradinis baudos dydis grindžiamas tuo, kad NPPD įstatymo projekte atsisakius taikyti skiriamos baudos „lubas“ 1 mln. eurų sumai, turi būti taikomas kitokio pobūdžio kompensacinis mechanizmas žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams, nes tarp jų dominuoja mažesni, lyginant su prekybos tinklais, pirkėjai;

- antruoju etapu apskaičiuojamas bazinis baudos dydis, sumažinant arba padidinant šios dalies 1 punkte apskaičiuotą pradinį baudos dydį, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, trukmę ir mastą.

Pradinis baudos dydis turės būti padauginamas iš kiekvienam iš pažeidimo pobūdžio, trukmės ir masto įvertinimo kriterijui taikytinų atitinkamų koeficientų, patenkančių į intervalą nuo 0,22 iki 1,78 imtinai, sandaugos;

- trečiuoju etapu, nustatčius bazinį baudos dydį, apskaičiuojamas skiriamos baudos dydis, atsižvelgiant į šio straipsnio 7 ir 8 dalyse nustatytas atsakomybę lengvinančias ir (arba) sunkinančias aplinkybes. Nustatčius lengvinančias ir (arba) sunkinančias aplinkybes bei įvertinus jų skaičių ir reikšmingumą, bazinis baudos dydis mažinamas iki 50 procentų, tačiau jis turės būti ne mažesnis kaip 500 eurų, arba didinamas iki 50 procentų.

Jeigu pažeidimas padarytas pirmą kartą ir nėra nustatyta nei vienos atsakomybę sunkinančios aplinkybės, tačiau yra bent viena atsakomybę lengvinanti aplinkybė, apskaičiuotas bazinis baudos dydis mažinamas 50 procentų, tačiau jis turės būti ne mažesnis kaip 500 eurų. Nustatčius sunkinančią aplinkybę, nurodytą šio straipsnio 8 dalies 6 punkte, bazinis baudos dydis bus didinamas iki 100 procentų, neatsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias aplinkybes.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 5 ir 6 dalyse nurodomi baudų dydžiai (eurais) už NPPD įstatymo atskirų straipsnių pažeidimus.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 7 dalyje apibrėžiamos atsakomybę lengvinančios aplinkybės, kuriomis taip pat gali būti laikoma ir šio įstatymo pažeidėjų sunki finansinė padėtis, kuri bus nustatoma pagal Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą tvarką.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 8 dalyje apibrėžiamos atsakomybę sunkinančios aplinkybės.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 9 dalyje nustatomi Agentūros paskirtų baudų sumokėjimo į valstybės biudžetą terminai.

NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 11 dalyje nurodoma, kad Vyriausybė patvirtins Baudų už Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos aprašą.

Dėl NPPD įstatymo projekto 22 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 22 straipsnyje reglamentuojamas Agentūros bendradarbiavimas su Konkurencijos taryba, vykdančia MPĮNVD įstatymo priežiūrą, kitomis Lietuvos Respublikos institucijomis, Europos Komisija bei kitų Europos Sąjungos valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijomis, teikiant joms reikiamą informaciją ir savitarpio pagalbą, kai atliekami tarpvalstybinio pobūdžio tyrimai dėl nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje.

Dėl NPPD įstatymo projekto 23 straipsnio

Europos Komisija, siekdama įvertinti priimtą Direktyvos 2019/633/ES, taip pat ir valstybių narių priežiūros (vykdymo užtikrinimo) institucijų tarpusavio bendradarbiavimo veiksmingumą bei susidaryti bendrą vaizdą, kaip ši direktyva įgyvendinama ES valstybėse narėse, įpareigojo valstybių narių priežiūros (vykdymo užtikrinimo) institucijas rengti ir teikti ataskaitas. Dėl šio tikslo Agentūra taip pat turės Europos Komisijai teikti metines ataskaitas. Tose metinėse ataskaitose turės būti pateikiama kiekybinė ir kokybinė informacija apie gautus skundus, jų tyrimus ir priimtus sprendimus.

Dėl NPPD įstatymo projekto 24 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 24 straipsnyje nustatomi NPPD įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo terminai. O šio straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartys, sudarytos iki NPPD įstatymo paskelbimo, per vienus metus nuo šio įstatymo paskelbimo turės būti peržiūrėtos ir patikslintos bei užtikrinama jų atitiktis šio įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis.

Dėl NPPD įstatymo projekto 25 straipsnio

NPPD įstatymo projekto 25 straipsnyje, reglamentuojančiame įstatymo įgyvendinimo stebėseną ir rezultatų įvertinimą, siūloma nustatyti, kad Žemės ūkio ministerija atlieka šiame įstatyme nustatyto galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimą iki 2024 metų balandžio 1 dienos ir parengia galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo ataskaitą. Šioje ataskaitoje turės būti nurodoma teigiamos ir neigiamos šiame įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo pasekmės bei pasiūlymai dėl šio įstatymo ir kitų su jo įgyvendinimu susijusių įstatymų tobulinimo.

4.2. MPĮNVD įstatymo projektas

MPĮNVDĮ projektu yra siekiama papildyti esamą teisinį reguliavimą ir tinkamai perkelti Direktyvos 2019/633/ES nuostatas. Tikimasi, kad priėmus MPĮNVD įstatymo projektą bus pagerintos verslo subjektams konkurencinės sąlygos, sustiprės tiekėjų apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos, o aiškiai apibrėžus nesąžiningos prekybos praktikos draudimų sąrašą, teisinė sistema taps aiškesnė ir suprantamesnė.

Dėl MPĮNVD įstatymo 1 straipsnio pakeitimo

MPĮNVD įstatymo projekte siūloma keičiamo MPĮNVD įstatymo 1 straipsnio 2 dalį pakeisti atsisakant nuorodos į Konkurencijos įstatymo 9 straipsnį ir vietoj naikintinos formuluotės siūloma įrašyti žodžius *nuostatas, kuriose nustatomas draudimas*. Atsižvelgiant į Konkurencijos įstatymo aktualiąją redakciją, kuri įsigaliojo 2019 m. liepos 7 d., pasikeitė straipsnių numeracija, todėl reikalinga bendro pobūdžio nuoroda į Konkurencijos įstatymo nuostatas, numatančias draudimą piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi.

MPĮNVD įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje nustatytą sąvoką „bendrosios pajamos“ siūloma MPĮNVD įstatymo projekte pakeisti į sąvoką „pardavimo pajamos“. Taip pat MPĮNVD įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje siūloma išplėsti tiekėjų, kuriems būtų taikoma MPĮNVD įstatymo apsauga prieš didelę rinkos galią turinčias mažmeninės prekybos įmones, skaičių. Šiuo tikslu siūloma šio straipsnio 3 dalyje vietoj 40 milijonų eurų pajamų ribos nustatyti 350 milijonų eurų pajamų ribą. Pažymėtina, kad 350 milijonų eurų apyvartos riba tiekėjams, kurie turi būti saugomi nuo nesąžiningos prekybos praktikos, yra nustatyta Direktyvoje 2019/633/ES. Taip pat siūloma šio straipsnio 3 dalį papildyti nuostata, kad nustatant tiekėjų pardavimo pajamas turi būti skaičiuojamos visų susijusių ūkio subjektų pajamos.

MPĮNVD įstatymo projekte taip pat siūloma papildyti keičiamo MPĮNVD įstatymo 1 straipsnį nauja 4 dalimi ir nustatyti, kad šis įstatymas taikomas didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykiams, kai mažmeninės prekybos įmonė arba tiekėjas, arba jie abu yra įsisteigę Europos Sąjungoje. Pagal šią nuostatą MPĮNVD įstatymo projekte, įgyvendinančiame Direktyvos 2019/633/ES 1 straipsnio 2 dalies nuostatas, tiekėju bus laikomas ir užsienio šalių subjektas.

MPĮNVDĮ projekte siūloma MPĮNVD įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje atsisakyti teiginio „su tokia pat prekyba besiverčiančiais“, nes didelę rinkos galią turinčią mažmeninės prekybos įmonę sudaro ne vien tokia pat prekyba besiverčiantys ūkio subjektai, tačiau didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė nustatoma ir per susijusius ūkio subjektus, todėl šiuo metu galiojančios sąvokos „didelę rinkos galią turinti mažmeninės prekybos įmonė“ apibrėžtyje nurodymas „su tokia pat prekyba besiverčiančiais“ susiaurina subjektų ratą, kuriems būtų taikomas šis įstatymas.

MPĮNVD įstatymo projekte, atsižvelgiant į Direktyvos 2019/633/ES nuostatas, taip pat siūloma patikslinti keičiamo MPĮNVD įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytos sąvokos „maisto prekių ir gėrimų tiekėjas“ apibrėžtį ir joje aiškiau suregulamentuoti, kad maisto prekių ir (arba) gėrimų tiekėjas taip pat yra ir žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamintojas arba fizinis ar juridinis asmuo, kita organizacija ar jų padalinys, nepriklausomai nuo jų įsisteigimo vietos. Sąvoka „tiekėjas“ apima ir tokių žemės ūkio ir (ar) maisto produktų gamintojų grupes arba tokių fizinių ar juridinių asmenų grupes, gamintojų organizacijas, tiekėjų organizacijas ir tokių organizacijų asociacijas. Taip pat MPĮNVD įstatymo projekto 2 straipsnyje siūloma įvesti naują sąvoką

„pardavimo pajamos“, kuri apibrėžtų, kad „pardavimo pajamos – pajamos, gaunamos iš įprastinės ūkinės veiklos: žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo, taip pat kitų prekių pardavimo ir (ar) paslaugų teikimo. Į pardavimo pajamas neįskaičiuojamos grąžintinos sumos, pridėtinės vertės mokesčiai, akcizų ir muitų mokesčiai.“

Dėl MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio pakeitimo

Siekiant atriboti ir apibrėžti specialųjį MPĮNVD įstatymo taikymą didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykiams dėl draudžiamų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje, MPĮNVD įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad draudžiami veiksmai, nustatyti NPPD įstatyme, bus taikomi ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykiams. Atsižvelgiant į mažmeninės prekybos įmonių rinkos didelę koncentraciją, išimtinai didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykius, ir toliau lieka galioti papildomi draudžiami veiksmai, kurie yra nustatyti šiuo metu galiojančio MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1–5 punktuose ir kurie nėra numatomi NPPD įstatymo projekte. Atsižvelgiant į tai, MPĮNVD įstatymo projekto 3 straipsnio 3 dalyje siūloma įtvirtinti kolizinę normą – jeigu mažmeninės prekybos įmonė pažeidžia MPĮNVD įstatymo ir (ar) NPPD įstatymo nuostatas, ji atsako MPĮNVD įstatymo nustatyta tvarka. Šia nuostata nustatomas specialus teisinis reguliavimas didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių ir tiekėjų santykiams, atsižvelgiant į didelę mažmeninės prekybos įmonių rinkos koncentraciją.

Direktyvos 2019/633/ES 3 straipsnio 1 dalies a punkte įtvirtintas draudimas dėl pavėluotų mokėjimų yra perkeltas į NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalį ir taip pat bus taikomas ir MPĮNVDI subjektų (mažmeninės prekybos įmonių), kurie vėluos atsiskaityti su tiekėjais, atžvilgiu. Kuomet sąskaitos faktūros apmokamos daug vėliau, nei įstatymuose nustatyti terminai, tokie pavėluoti mokėjimai turi didelį neigiamą poveikį kreditorių įmonių likvidumui ir apsunkina įmonių finansų valdymą. Be to, daromas neigiamas poveikis įmonių konkurencingumui bei pelningumui, nes dėl pavėluoto mokėjimo tiekėjui (kreditoriui) gali tekti jam ieškoti išorinio finansavimo. Pažymėtina, kad tuo atveju, kai didžiausi subjektai, turintys didelę rinkos galią ir didelį skaičių tiekėjų, piktnaudžiauja ir laiku neatsiskaito su tiekėjais, neatsiskaitymų grandinė išplinta per visą tiekimo grandinę. Toks neigiamo poveikio pavojus aktualus smulkesniam ir vidutiniam verslui, ypač esant ekonominio nuosmukio periodams, kai veiklos finansavimo užtikrinimas tampa itin sudėtingas. Taip pat pažymėtina, kad pavėluotų atsiskaitymų problema ir šiandien išlieka itin aktuali, nors Direktyvos 2011/7/ES perkėlimas į Mokėjimų, atliekamų pagal komercinius sandorius, vėlavimo prevencijos įstatymą bei Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymą ir sumažino vėluojančių atsiskaitymų mastą tiek įmonių tarpusavio sandoriuose, tiek įmonių sandorių su platformomis srityje, tačiau ES dar apie 40 proc. įmonių su savo partneriais vėluoja atsiskaityti teisės aktuose nustatytais terminais. Be to, vėluojantys mokėjimai (atsiskaitymai) yra susiję su ketvirtadaliu ES smulkaus ir vidutinio verslo bankrotų. Atsižvelgiant į tai, siūloma, kad už tuos draudžiamus veiksmus, kai mažmeninės prekybos įmonė vėluoja atsiskaityti su tiekėjais nustatytais terminais, didelę rinkos galią turinčiai mažmeninės prekybos įmonei būtų taikoma bauda, išreikšta procentiniu dydžiu (iki 20 proc.), tik baudos skaičiavimo bazė bus siejama ne su pirkėjo metinėmis pardavimo pajamomis, o su pradelstomis sumokėti tiekėjams už maisto produktus sumomis.

Siūloma patikslinti MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą, atsižvelgiant į Direktyvos 2019/633/ES 3 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtintą taisyklę, kad pirkėjas neturi teisės grąžinti neparduotų maisto prekių tiekėjui nesumokėjęs jam už tas prekes ar jų pašalinimą, arba abiem atvejais, jeigu iš anksto dėl to yra susitarta tiekėjo ir pirkėjo sutartyje. Siekiant teisinio aiškumo ir atsižvelgiant į suinteresuotų institucijų bei ūkio subjektų teiktas pastabas, siūloma patikslinti keičiamo MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 7 punktą, nurodant, kad mažmeninei prekybos įmonei draudžiama reikalauti iš tiekėjų, kad jie priimtų grąžinamas neparduotas maisto prekes, nesumokėjęs tiekėjui už šias neparduotas prekes ar nesumokėjęs už prekių pašalinimą, arba abiem atvejais, išskyrus negreita gendančias supakuotas maisto prekes, jeigu jos yra saugios,

kokybiškos, galioja ne mažiau kaip 1/3 nustatyto tinkamumo vartoti termino arba jų tinkamumo vartoti terminas neribojamas ir dėl jų grąžinimo yra išankstinis susitarimas.

MPĮNVD įstatymo projekte siūloma atsisakyti keičiamo MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 9 punkto draudimo kompensuoti išlaidas, patiriamas sprendžiant vartotojų skundus, nes toks pat draudžiamas veiksmas yra nustatytas NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 8 punkte.

Atsižvelgiant į tai, kad NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 7 punkte yra nustatytas draudimas pirkėjui, jeigu pirkėjas grasina imtis arba imasi komercinių atsakomųjų veiksmų tiekėjo atžvilgiu, kai tiekėjas naudojasi savo sutartinėmis ar teisės aktuose nustatytomis teisėmis, siūloma atsisakyti analogiško draudimo keičiamo MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 4 ir 5 dalyse.

Direktyvos 2019/633/ES 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu pirkėjas reikalauja iš tiekėjo mokesčio už tai, kad tiekėjas galėtų savo produktus sandėliuoti, demonstruoti, tiekti rinkai, taip pat už produktų reklamą, rinkodarą, tiekėjo prašymu pirkėjas privalo raštu pateikti tiekėjui informaciją apie mokėtiną pinigų sumą už parduodamų maisto produktų ir gėrimų vienetą (-us) arba bendrą mokėtiną pinigų sumą, o tam tikrais draudžiamos prekybos atvejais, jeigu nebuvo iš anksto susitarta pirkimo–pardavimo sutartyje, pirkėjas privalo pateikti tiekėjui dar ir išlaidų sąmatą bei tos sąmatos pagrindimą. Siekiant įgyvendinti minėtą Direktyvos 2019/633/ES nuostatą, siūloma papildyti keičiamą MPĮNVD įstatymą analogiška nuostata. Atsižvelgiant į tai, MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje siūloma nustatyti, kad jeigu mažmeninės prekybos įmonė iš tiekėjo reikalauja mokesčio už pardavimo skatinimo veiksmus, už prekių išdėstymą ar mokėti už tai, dėl ko nebuvo susitarta raštu, elektroniniu paštu ar kitomis elektroninėmis priemonėmis, tiekėjo prašymu mažmeninės prekybos įmonė privalo raštu pateikti tiekėjui informaciją apie mokėtiną pinigų sumą už parduodamų maisto produktų ir gėrimų vienetą (-us) arba bendrą mokėtiną pinigų sumą, o 1 dalies 9 ir 10 punktuose nurodytais atvejais mažmeninės prekybos įmonė privalo raštu pateikti tiekėjui dar ir pardavimo išlaidų sąmatą bei tos sąmatos pagrindimą. Pažymėtina, kad MPĮNVD įstatymo projekto 3 straipsnio 5 dalyje įtvirtintas reikalavimas pirkėjui pateikti informaciją apie maisto prekių ir gėrimų vieneto (-ų) kainą arba bendrą mokėtiną sumą, arba išlaidų sąmatą nėra ir neturėtų būti suprantamas kaip atskiras nesąžiningos prekybos praktikos veiksmas, nes šių nuostatų taikymas yra neatsiejamai susijęs tik su MPĮNVD įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 8, 9, 10 punktuose nurodytais nesąžiningos prekybos praktikos atvejais.

Dėl MPĮNVD įstatymo 4 ir 6 straipsnių pakeitimo

MPĮNVD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 1 punktą siūloma papildyti nuostata, kad Konkurencijos taryba prižiūri, kaip mažmeninės prekybos įmonės laikosi NPPD įstatymo reikalavimų, tiek, kiek jie taikomi mažmeninės prekybos įmonėms. Ši nuostata įtvirtinta siekiant aiškiau reglamentuoti Konkurencijos tarybos funkcijas, kad Konkurencijos taryba galėtų atlikti NPPD įstatyme nustatytų draudžiamų nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų, taip pat taikytinų ir didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonėms, priežiūrą.

Atsižvelgiant į tai, kad Seime priėmus MPĮNVD įstatymo ir NPPD įstatymo projektus, kuriais bus perkeltos Direktyvos 2019/633/ES nuostatos, Konkurencijos taryba privalės rengti ir teikti metines veiklos ataskaitas su informacija apie gautus skundus, atliktus tyrimus, jų santrauką ir rezultatus, galiojančio MPĮNVD įstatymo 4 straipsnyje nurodytas atskiras įpareigojimas Konkurencijos tarybai teikti šio įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymą Vyriausybės paskirtai teisinio reguliavimo stebėseną koordinuojančiai institucijai tampa perteklinis. Kadangi nėra tikslinga reikalauti iš Konkurencijos tarybos teikti dvi ataskaitas (t. y. stebėsenos pažymą ir metinę ataskaitą) su ta pačia ar labai panašia informacija, kurių turinys iš esmės sutampa, tikslinga pakeisti MPĮNVD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 3 ir 4 punktus ir atsisakyti įpareigojimo Konkurencijos tarybai kas dvejus metus teikti MPĮNVD įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymą.

Siekiant, kad būtų laikomasi bendro požiūrio į ūkinės veikos nesąžiningos prekybos praktikos draudimus, kuriuos Lietuvoje prižiūrės dvi priežiūros institucijos, taip pat atsižvelgiant į

Direktyvos 2019/633/ES nuostatas, siūloma papildyti MPĮNVD įstatymo 4 straipsnio 2 dalį nauju 5 punktu dėl priežiūros institucijų bendradarbiavimo tarpusavyje ir Europos Sąjungos mastu.

Taip pat MPĮNVD įstatymo projekte, atsižvelgiant į Direktyvos 2019/633/ES nuostatas, siūloma patikslinti MPĮNVD įstatymo 6 straipsnio 1 dalį ir suteikti teisę gamintojų organizacijoms, kitų tiekėjų organizacijoms ir tokių organizacijų asociacijoms pateikti (tiekėjo prašymu ir jo interesais) pareiškimą Konkurencijos tarybai dėl pažeidimo tyrimo, jei tokios organizacijos yra nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai asmenys. Nepriklausomos kitos organizacijos suprantamos taip, kaip nurodyta Direktyvos preambulės 31 punkte: „kitos organizacijos, turinčios teisėtą interesą atstovauti tiekėjams, taip pat turėtų turėti teisę pateikti skundus tiekėjo prašymu ir vadovaudamosi to tiekėjo interesais, su sąlyga, kad tokios organizacijos yra nepriklausomi pelno nesiekiantys juridiniai asmenys.“ Organizacijos turi būti nepriklausomos nuo pirkėjų ir veikiančios tiekėjų interesais. Šie pakeitimai sudarys galimybę Konkurencijos tarybai labiau apsaugoti atskirų ūkio subjektų ir asmenų tapatybes, kai šių asmenų atžvilgiu taikoma nesąžininga prekybos praktika.

Dėl MPĮNVD įstatymo 8 straipsnio pakeitimo

MPĮNVD įstatymo projekto 7 straipsniu siūloma pripažinti netekusiu galios keičiamo 8 straipsnio 2 dalies 3 punktą, kuriame kaip atsisakymo pradėti pažeidimo tyrimą pagrindas yra nurodoma aplinkybė, jog nėra faktinių duomenų, kurie leistų pagrįstai įtarti, kad buvo pažeistas įstatymas. Vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 22 straipsnio 2 dalimi administracinei procedūrai pradėti reikalingą informaciją, kurią turi viešojo administravimo subjektas arba kuri yra valstybės registruose ar kitose valstybės ar savivaldybių informacinėse sistemose, surenka pats skundą gavęs viešojo administravimo subjektas. Aplinkybė dėl faktinių duomenų trūkumo galėtų paaiškėti jau atlikus tyrimą, o ne būti nurodoma kaip pagrindas atsisakyti pradėti tyrimą.

MPĮNVD įstatymo projekto 7 straipsniu keičiamo 8 straipsnio 2 dalies 4 punktą siūloma papildyti nuostata, jeigu pareiškimas dėl pažeidimo buvo nepriimtas dėl formalių trūkumų, tai Konkurencijos tarybos atsisakymas priimti pareiškimą nekluduoja pareiškėjui vėl kreiptis į Konkurencijos tarybą su tuo pačiu pareiškimu, jeigu yra pašalintos arba išnykusios aplinkybės, kliudžiusios priimti pareiškimą.

Atsižvelgiant į Direktyvos 2019/633/ES preambulės 28 punktą, kuriame nurodyta, kad vykdymo užtikrinimo institucijos turi turėti teisę atsisakyti pradėti pažeidimo tyrimą, kai nėra pakankamo pagrindo imtis veiksmų dėl skundo, ir kad administraciniai prioritetai taip pat galėtų būti tokio atsisakymo pagrindas, MPĮNVD įstatymo projekto 7 straipsniu siūloma papildyti keičiamo MPĮNVD įstatymo 8 straipsnio 2 dalį nauju 6 punktu ir įtvirtinti papildomą atsisakymo pradėti pažeidimo tyrimą pagrindą, t. y. jeigu „pareiškimas priskirtas mažos rizikos galimų pažeidimų grupei ir neatitinka Konkurencijos tarybos patvirtintų administracinių veiklos prioritetų.“ Tokiu būdu yra siekiama, kad priežiūros funkcijos ir ištekliai būtų koncentruojami į didžiausią žalą darančius sunkiausius nesąžiningos prekybos praktikos pažeidimus.

Dėl MPĮNVD įstatymo 9, 9¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 9³ ir 9⁴ straipsniais

MPĮNVD įstatymo projekte siūloma pakeisti ir papildyti MPĮNVD įstatymo 9 ir 9¹ straipsnius teisėmis, kurias turėtų Konkurencijos tarybos įgalioti pareigūnai, atlikdami tyrimą dėl nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų taikymo.

Siekiant, kad Konkurencijos taryba turėtų sąlygas veiksmingiau tirti nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus, siūloma MPĮNVD įstatymo projekto 10 straipsniu papildyti MPĮNVD įstatymą 9³ straipsniu ir suteikti teisę Konkurencijos tarybai priimti nutarimą taikyti laikinąsias priemones. Laikinosios priemonės skiriamos tam, kad būtų išvengta esminės žalos ar nepataisomų pasekmių, sustabdyti daromi veiksmai, siekiant užkirsti kelią pažeidimui. Teisinis reguliavimas dėl laikinųjų priemonių taikymo sąlygų bei jų pobūdžio turi būti pakankamai lankstus, tačiau ir apibrėžtas bei užtikrinantis ūkio subjektų interesus. Šių reikalavimų yra laikomasi, kai:

1) skiriant ar pratęsiant laikinąsias priemones gali būti atsižvelgiama į faktinę rinkos situaciją, pačius pažeidimo veiksmus, jų trukmę laike, į aplinkybes, į kurias šalis prašo atsižvelgti;

2) įtvirtintas reikalavimas, kad renkamas tokia laikinoji priemonė, kuri mažiausiai varžytų ūkio subjektą, tačiau turi būti parenkama tokia laikinoji priemonė, kuria būtų pasiektas laikinųjų priemonių tikslas – išvengti esminės žalos ir nepataisomų pasekmių, t. y. įtvirtintas proporcingumo reikalavimas;

3) MPĮNVD įstatymo 9³ straipsnyje įtvirtinamos teisinės ūkio subjekto, kuriam taikomos laikinosios priemonės, gynybos priemonės: apibrėžiamas pirminis laikinųjų priemonių taikymo terminas, suteikiama teisė būti išklausytam dėl laikinųjų priemonių taikymo Konkurencijos taryboje ir pateikti skundą teismui.

Taip pat siūloma MPĮNVD įstatymo projekto 11 straipsniu papildyti MPĮNVD įstatymą 9⁴ straipsniu ir numatyti teisę Konkurencijos tarybai vykdant tyrimą gauti teismo leidimą įeiti į ūkio subjekto patalpas ir atlikti su tyrimu susijusias patikras.

Dėl MPĮNVD įstatymo 11 ir 12 straipsnių pakeitimo

MPĮNVD įstatymo projekto 12 straipsniu siūloma pakeisti MPĮNVD įstatymo 11 straipsnį, atliekant jame patikslinimą, kad Konkurencijos tarybos nutarimai gali būti skundžiami teismui nuo jų įteikimo dienos arba nuo nutarimo paskelbimo dienos, priklausomai nuo to, kuris įvyksta pirmiau. Direktyva 2019/633/ES įpareigoja valstybes nares už nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus nustatyti įgaliojimus priežiūros institucijai skirti baudas ir kitas vienodai veiksmingas sankcijas. Siekiant nustatyti veiksmingą atgrasymo nuo nesąžiningos ūkinės veiklos praktikos sankciją, taip pat atsižvelgiant į poveikį ūkio subjektų ekonominei padėčiai, siūloma MPĮNVD įstatymo projekto 13 straipsniu pakeisti MPĮNVD įstatymo 12 straipsnio 1 dalį ir joje nustatyti, kad už įstatymo draudžiamus nesąžiningus veiksmus mažmeninės prekybos įmonėms skiriama bauda iki 0,7 procento nuo gautų metinių pardavimo pajamų praėjusiais finansiniais metais. Taip pat siūloma MPĮNVD įstatymo projekto 13 straipsnio 2 dalimi papildyti keičiamo MPĮNVD įstatymo 12 straipsnį nauja 2 dalimi ir joje nustatyti, kad skiriant baudą, pirmiausia apskaičiuojamas pradinis baudos dydis, kuris yra 0,05 procento nuo gautų pardavimo pajamų praėjusiais finansiniais metais. Po to apskaičiuotas pradinis baudos dydis bus didinamas arba mažinamas, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, trukmę, mastą, lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes. Detali baudų apskaičiavimo tvarka bus nustatyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu tvirtinamame Baudų už Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos apraše.

Pažymėtina, kad šiuo metu galiojančiame MPĮNVD įstatyme įtvirtintas maksimalus 120 000 eurų baudos dydis nebeatlieka atgrasymo funkcijos. Konkurencijos tarybos 2020 m. pateiktoje MPĮNVD įstatymo stebėsenos pažymoje taip pat konstatuojama, kad, tiekėjų vertinimu, MPĮNVD įstatyme įtvirtintas maksimalus baudos dydis už nustatytus pažeidimus, lyginant su didelę rinkos galią turinčių mažmeninės prekybos įmonių pajamomis, yra itin mažas ir neužtikrina tiekėjų ir mažmeninės prekybos įmonių interesų pusiausvyros. Konkurencijos taryba naujausioje MPĮNVD įstatymo įgyvendinimo stebėsenos pažymoje nurodo, kad didžioji dalis tiekėjų kaip nepakankamą teisinį reguliavimą nurodė MPĮNVD įstatyme įtvirtintą neatgrasantį maksimalios baudos dydį už mažmeninės prekybos įmonių draudžiamų veiksmų taikymą tiekėjo atžvilgiu.

Taip pat svarbu pažymėti, kad Konkurencijos taryba, norėdama įvertinti, koks sankcijos dydis būtų proporcingas padarytiems pažeidimams ir turėtų atgrasomąjį poveikį mažmeninėms prekybos įmonėms, apžvelgė kitų ES valstybių narių praktiką. Pagal 2018 m. ES valstybių narių analizę, sankcijos ūkio subjektams kitose ES valstybėse narėse skiriamos dviem būdais:

1) fiksuota maksimali bauda (pvz., Čekijoje – 39 141 000 Eur, Portugalijoje – 2 500 000 Eur, Slovakijoje – 300 000 Eur, Ispanijoje – iki 1 000 000 Eur);

2) tam tikras procentinis dydis nuo gautų metinių pajamų (pvz., Vokietijoje, Vengrijoje, Kipre – iki 10 proc., Lenkijoje – iki 3 proc.). Apžvelgus užsienio valstybių baudų skyrimo praktiką, lyginant su fiksuotos maksimalios baudos aspektu, matyti, kad Lietuvoje šiuo metu galioja vienas iš mažesnių maksimalių baudų dydžių už padarytą pažeidimą. Lyginant procentinio dydžio baudų taikymo metodiką kitose ES valstybėse narėse su Lietuvoje taikoma baudų skyrimo praktika, jeigu MPĮNVD įstatyme įtvirtinta maksimali 120 000 Eur bauda būtų skaičiuojama procentine išraiška,

tai sudarytų tik apie 0,007–0,040 proc. nuo didžiųjų prekybos tinklų gautų bendrųjų metinių pajamų. Taigi akivaizdu, kad šiuo metu galiojančiame MPĮNVD įstatyme įtvirtintas maksimalus baudos dydis už padarytus pažeidimus reikšmingai skiriasi nuo kitų ES valstybių narių.

Konkurencijos taryba MPĮNVD įstatymo stebėsenos pažymoje pateikė siūlymą didinti baudas už MPĮNVD įstatymo pažeidimus nustatant iki 2 procentų nuo mažmeninės prekybos įmonių gautų metinių pardavimo pajamų praėjusiais finansiniais metais siekiančias baudas. Pirminiame MPĮNVD įstatymo projekte (TAIS Nr. 20-5015), pateiktame 2020-04-07 derinti institucijoms ir suinteresuotiems subjektams, buvo siūloma nustatyti būtent iki 2 procentų metinių pardavimo pajamų praėjusiais finansiniais metais siekiančias baudas. Atsižvelgiant į ūkio subjektų teiktas pastabas, taip pat į pastaboms suderinti organizuotų pasitarimų metu vykusias diskusijas, įvertinus preliminarą informaciją apie siūlomus baudų dydžius aplinkinėse ES valstybėse narėse (pvz., Estijoje, Latvijoje, Suomijoje, Švedijoje, Vokietijoje), siekiant pirmaisiais direktyvos įgyvendinimo metais nenustatyti pernelyg didelių baudų, taip pat siekiant įmonėms nesukelti bankrotų grėsmės, MPĮNVD įstatymo projekte siūloma dar sumažinti pirminiuose Vyriausybei teiktuose šio įstatymo projektuose siūlytus sankcijų dydžius ir galiausiai MPĮNVD įstatyme nustatyti iki 0,7 procento nuo metinių pardavimo pajamų praėjusiais finansiniais metais siekiančias baudas.

MPĮNVD įstatymo projekto derinimo metu Lietuvos prekybos įmonių asociacija (LPIA) siūlė nustatyti teisinį reguliavimą, kad sąžiningos prekybos sąlygas pažeidusiam pirkėjui sankcijos pradinis dydis būtų skaičiuojamas ne nuo visų jo praėjusiais metais sugeneruotų pajamų, o tik nuo pajamų, gautų už parduotus žemės ūkio ir maisto produktus. Tokiam LPIA siūlymui nebuvo pritarta, nes baudos dydžio nustatymas, remiantis kintančia pajamų baze, gali nepagrįstai iškreipti sankcijos skyrimą ir sudaryti sąlygas netinkamai individualizuoti baudą, tačiau pajėgioms prekybos įmonėms sudaryti galimybę adaptuoti pardavimo pajamas baudos skaičiavimo tikslais. Lietuvos buhalterių ir auditorių asociacija nurodė, jog smulkaus ir vidutinio verslo įmonėse egzistuoja problema, nes jos neturi įdiegusios pažangių buhalterinės apskaitos programų ir apskaitą tvarko tik per kasą. Pažymėtina, kad naudojant kasos aparatus, visos prekės pajamuojamos bendru PVM kodu, todėl yra neįmanoma atskirti pajamų iš konkrečių prekių. Automatinis rūšiavimas atskirai pagal prekių grupes yra galimas tik tiems ūkio subjektams, kurie prekyboje prekėms žymėti naudoja brūkšninius kodus arba turi tokius kasos aparatus, kad pajamas, gautas iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo, gali fiksuoti atskiruose skyriuose. Todėl, nesant galimybės visiems ūkio subjektams pateikti ataskaitas apie gautas pajamas iš konkrečių žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo ir MPĮNVD įstatyme nustačius principą, kad baudos dydis bus skaičiuojamas nuo visų žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo pajamų, ir tik su sąlyga – jeigu nebus galimybės nustatyti pajamų, gautų iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo, – baudos dydis būtų skaičiuojamas nuo visų pardavimo pajamų, tokiu atveju daliai **smulkių ūkio subjektų būtų skiriamos didesnės baudos**, negu dideles pajamas generuojantiems ir rinkos galią turintiems prekybos tinklams, kurie turi galimybę išskaidyti atskirų prekių grupių pajamas.

Per MPĮNVD įstatymo projekte siūlomus įtvirtinti pažeidimo pobūdžio, masto, trukmės kriterijus, baudos visiems subjektams būtų individualizuotos ir atitiktų ne tik pažeidimo sunkumą, bet atlieptų ir draudžiamais veiksmais paveiktą žemės ūkio maisto ir produktų apyvartą. Tai, kad baudos skaičiavimo tikslais imamos visos pardavimo pajamos, savaime nelemia, kad pažeidėjui skiriama bauda bus neproporcinga, kai ją nulemia su pažeidimu susijusių individualių kriterijų vertinimas.

Pažymėtina, kad ir pagal Konkurencijos įstatymą baudų maksimalus dydis taip pat yra susietas su **visa** apyvarta (bendrosiomis pajamomis), o tam tikrais atvejais ir bauda skaičiuojama remiantis bendrosiomis pajamomis (Baudų, skiriamų už Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo pažeidimus, dydžio nustatymo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 18 d. nutarimu, 6, 27 punktai), o ne kita pajamų baze. Pažymėtina, kad Konkurencijos įstatyme yra nustatyta maksimali bauda 10 proc. bendrųjų pajamų už ypač pavojingus ir kompleksinius pažeidimus.

Atsižvelgiant į tai, kad tinkamiausia bazė dėl pirkėjų nesąžiningos prekybos veiksmų, susijusių su pavėluotais mokėjimais (atsiskaitymais), taikymo užkardymo yra baudų skaičiavimą

sieti su pradelstomis sumokėti tiekėjui sumomis, o ne su įmonės metinėmis pardavimo pajamomis, MPĮNVD įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje atskirai įtvirtintos mažmeninės prekybos įmonių atsakomybės už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) tiekėjams nuostatos. Baudos už pažeidimus, susijusius su mažmeninės prekybos įmonės pavėluotais mokėjimais (atsiskaitymais) tiekėjams, pradinis dydis bus skaičiuojamas nuo pradelstos sumokėti sumos.

Pažymėtina, kad tiek MPĮNVD įstatyme, tiek NPPD įstatyme nustatytos sankcijos už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) po 1–2 metų nuo šių įstatymų įsigaliojimo bus peržiūrimos bei įvertinamos, ar jos yra pakankamos ir atgrasančios, nes šiuo metu nėra susiformavusios praktikos ir todėl nėra galimybių įvertinti siūlomų baudų už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) adekvatumo priežiūros institucijų galimiems tyrimo kaštams. Jeigu iš pažeidimų praktikos bus matyti, jog sankcijos yra nepakankamos, MPĮNVD įstatymo nuostatos dėl sankcijų už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) bus keičiamos.

Taip pat siūloma atsisakyti MPĮNVD įstatymo 12 straipsnio 6 dalies nuostatos, kaip perteklinės ir netikslios teisinės logikos prasme, nes:

1) MPĮNVD įstatymo 11 straipsnyje jau yra numatyta teisė apskųsti Konkurencijos tarybos nutarimus administraciniam teismui;

2) teisinės logikos prasme nuostata, kad teismas turi teisę skirti mažesnę baudą, negu šiame straipsnyje nustatytos baudos, yra netinkama, nes teismas, įvertinęs bylos aplinkybes ir priėjęs prie išvados, kad bauda paskirta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, neskiria baudos, o įpareigoja priežiūros instituciją iš naujo skirti baudą.

Dėl MPĮNVD įstatymo 14 ir 15 straipsnių pakeitimo

Atsižvelgiant į Direktyvoje 2019/633/ES numatytą alternatyvaus ginčų dėl nesąžiningos prekybos praktikos draudžiamų veiksmų sprendimo galimybę, taip pat siūloma MPĮNVD įstatymo projekto 14 straipsniu papildyti keičiamo MPĮNVD įstatymo 14 straipsnį nauja 3 dalimi ir ja suteikti tiekėjams ir pirkėjams teises ginčus dėl nesąžiningų veiksmų taikymo spręsti naudojantis alternatyviais ginčų sprendimo būdais, nurodytais NPPD įstatymo projekto 19 straipsnyje.

Įgyvendinus Direktyvos 2019/633/ES nuostatas, Konkurencijos taryba privalės teikti metines veiklos ataskaitas su informacija apie gautus skundus, atliktus tyrimus, jų santrauką ir rezultatus, todėl atskiras įpareigojimas teikti stebėsenos pažymą tampa perteklinis. Atsižvelgiant į tai, siūloma atsisakyti MPĮNVD įstatymo 15 straipsnio įpareigojimo Konkurencijos tarybai kas dvejus metus teikti stebėsenos pažymą. Siekiant įgyvendinti reguliavimą, susijusį su nesąžiningos prekybos praktikos veiksmų draudimu, ir atlikti MPĮNVD įstatymo taikymo peržiūrą, siūloma MPĮNVD įstatymo 15 straipsnį papildyti ir numatyti pareigą Konkurencijos tarybai teikti metines ataskaitas, kuriose būtų Direktyvos 2019/633/ES 10 straipsnyje nurodyta informacija, susijusi su šio įstatymo priežiūra.

4.3. Atsiskaitymo įstatymo projektas

Atsiskaitymo įstatymo projektu siekiama tinkamiau suregulmentuoti esamą teisinį reguliavimą, siekiant šio įstatymo nuostatas suderinti su NPPD įstatymo projekto nuostatomis. Tikimasi, kad priėmus Atsiskaitymo įstatymo projektą bus pagerintos žemės ūkio produkcijos gamintojų konkurencinės sąlygos, sustiprės šios produkcijos pardavėjų apsauga nuo nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje bei atsiskaitymų už pirktą žemės ūkio produkciją kontrolė.

Dėl Atsiskaitymo įstatymo 2 straipsnio pakeitimo

Atsiskaitymo įstatymas reglamentuoja konkrečius atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminus. Atsiskaitymų srityje specifinių problemų nekylo, kai pirkėjas tiesiogiai atsiskaito su pardavėju. Tačiau neapibrėžtumas atsiranda tuomet, kai taikomi netiesioginiai atsiskaitymo būdai, t. y. kai pardavėjas ir pirkėjas naudojami *finansavimo paslaugomis*.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad galiojančiame Atsiskaitymo įstatyme nėra aiškiai reglamentuota situacija, kai už žemės ūkio produkciją atsiskaitoma netiesiogiai, naudojantis finansavimo paslaugomis (pvz., faktoringu).

Faktoringas sudaro galimybę žemės ūkio produkcijos pardavėjui didžiąją dalį jam priklausančios mokėtinos pinigų sumos (dažniausiai 80–90 proc.) gauti per kelias dienas (pvz., 2–3 dienas) nuo sąskaitos faktūros pateikimo faktoringo paslaugas teikiančiam subjektui. Tuo tarpu žemės ūkio produkcijos pirkėjas visą mokėtiną pinigų sumą pardavėjui faktiškai sumoka vėliau, t. y. dažniausiai viršydamas Atsiskaitymo įstatyme nustatytą 30 dienų atsiskaitymo terminą.

Kad žemės ūkio produkcijos pardavėjas galėtų pasinaudoti faktoringu, turi būti sudaryta trišalė sutartis ar susitarimas tarp pardavėjo, pirkėjo ir faktoringo paslaugas teikiančio subjekto. Pažymėtina, kad pirkėjas dažniausiai sutinka sudaryti tokią trišalę sutartį ar susitarimą tik tuo atveju, jei yra numatomas ilgesnis nei 30 dienų terminas sumokėti pardavėjui už iš jo pirktą žemės ūkio produkciją. Šis terminas dažniausiai būna 60 dienų. Pardavėjas, norėdamas gauti iš pirkėjo pinigus kuo greičiau, yra priverstas sutikti su tokiais prailgintais atsiskaitymo terminais ir mokėti kredito įstaigai mokesčius už visą (dvigubai ilgesnį) atsiskaitymo terminą, iki kol pirkėjas sumoka visą mokėtiną pinigų sumą faktoringo paslaugas teikiančiam subjektui. Pažymėtina, kad žemės ūkio produkcijos pardavėjas faktoringo paslaugas teikiančiam subjektui per metus gali sumokėti net iki kelių šimtų tūkstančių eurų finansavimo mokesčių.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad sudaromose žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartyse yra laikomasi Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnyje nustatytų sutarties tipinių sąlygų, tačiau trišalėse sutartyse ar susitarimuose dėl faktoringo jau šių reikalavimų dažniausiai nesilaikoma ir pirkėjui numatomas palankesnis atsiskaitymo terminas (kaip minėta, dažniausiai dvigubai ilgesnis).

Šiuo metu galiojantis Atsiskaitymo įstatymas aiškiai nereglamentuoja, jog atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminų būtina laikytis ir tais atvejais, kai yra pasirenkamas netiesioginis atsiskaitymo būdas – faktoringas.

Detaliai nenagrinėjant visos finansavimo grandinės, faktoringo atveju Atsiskaitymo įstatymo pažeidimu galėtų būti laikoma aplinkybė, kai žemės ūkio produkcijos pardavėjui mokėtinos sumos likutis yra sumokamas tik tuomet, kai šios produkcijos pirkėjas sumoka visą pirkimo sumą kredito įstaigai (faktoringo paslaugų teikėjai) praėjus daugiau kaip 30 dienų nuo šios produkcijos gavimo.

Vertinant visas paminėtas aplinkybes atrodytų, kad atsiskaitymams naudojant finansavimo paslaugas (kaip faktoringas) nėra Atsiskaitymo įstatymo nuostatų nesilaikymo („apėjimo“) atveju. Tačiau kompleksinė Atsiskaitymo įstatymo nuostatų analizė leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad atsiskaitymas už žemės ūkio produkciją laikomas tinkamai įvykdytu tik tuomet, kai yra tenkinamos šios sąlygos:

- 1) pirkėjas už žemės ūkio produkciją sumoka pardavėjui visą mokėtiną pinigų sumą;
- 2) pardavėjas gauna jam priklausančią visą mokėtiną pinigų sumą;
- 3) abu paminėti veiksmai yra atliekami nepažeidžiant Atsiskaitymo įstatyme nustatytų atsiskaitymo terminų.

Tuo tarpu faktoringo atveju, kaip minėta, pirkėjas mokėjimą atlieka finansavimo paslaugų teikėjui pagal trišalėje sutartyje ar susitarime nustatytus terminus, kurie dažniausiai yra ilgesni, nei Atsiskaitymo įstatyme nustatyti atsiskaitymo terminai.

Siekiant išspręsti šią jau daug metų taikomą ydingą praktiką, būtina Atsiskaitymo įstatymą papildyti nuostatomis, draudžiančiomis teikiant faktoringo paslaugas už parduotą žemės ūkio produkciją taikyti ilgesnius atsiskaitymo terminus, nei nustatytus Atsiskaitymo įstatyme.

Be to, šioje situacijoje ne mažiau svarbus ir ekonominis aspektas. Faktoringo atveju žemės ūkio produkcijos pardavėjui visuomet susidaro papildomi kaštai (mokesčiai kredito įstaigai už faktoringo paslaugas), o kuo ilgesnis atsiskaitymo terminas suteikiamas pirkėjui sumokėti visą mokėtiną sumą pardavėjui, tuo minėti kaštai yra didesni.

Atsižvelgdama į pirmiau išdėstytas aplinkybes ir argumentus, Lietuvos pramonininkų konfederacija, gindama savo narių teisėtus interesus, pasiūlė papildyti Atsiskaitymo įstatymo projekto 1 straipsnį žodžiais „ar reikalavimo teises į gautinas sumas perėmusiam asmeniui“.

Atsižvelgiant į Lietuvos pramoninkų konfederacijos pateiktas pastabas, siūloma pakeisti Atsiskaitymo įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 2 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip: „1. Atsiskaitymas už žemės ūkio produkciją – visiškas pirkėjo įsipareigojimų sumokėti pardavėjui **ar reikalavimo teises į gautinas sumas perėmusiam asmeniui** už patiektą žemės ūkio produkciją mokėtiną pinigų sumą įvykdymas, kai pirkėjas sumoka grynuosius pinigus arba perveda negrynuosius pinigus per mokėjimo paslaugų teikėją, nurodytą Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo 6 straipsnyje (toliau – mokėjimo paslaugų teikėjas), arba kai dėl žemės ūkio produkcijos pirkėjo ir pardavėjo abipusių įsiskolinimų atsiradę įsipareigojimai (prievolės) baigiasi įskaitymu vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – Civilinis kodeksas) nuostatomis“.

Taip pat Atsiskaitymo įstatymo projekto 1 straipsniu siūloma papildyti keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 2 straipsnį naujomis sąvokomis „greitai gendantys žemės ūkio ir maisto produktai“ ir „žemės ūkio ir maisto produktai“, atsižvelgiant į NPPD įstatymo projekte apibrėžtas analogiškas sąvokas. Taip pat siūloma patikslinti ir papildyti sąvokų „perkamos–parduodamos žemės ūkio produkcijos pobūdis“ ir „žemės ūkio produkcija“ apibrėžtis.

Dėl Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnio pakeitimo

Atsiskaitymo įstatymo projekto 2 straipsniu siūloma papildyti Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punktą, kuriame, be kitų žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutarties tipinių sąlygų, būtų nustatyta ir įteisinta nauja tipinė sąlyga: „jos priskyrimas ar nepriskyrimas prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų.“

Taip pat, siekiant keičiamo Atsiskaitymo įstatymo nuostatas suderinti ir su NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 2 dalies 2 punktu, reglamentuojančiu, kad „draudžiama pirkėjui vienašališkai pakeisti žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas dėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo ar pristatymo <...> būdo, vietos, laiko <...>“, siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą papildyti naujomis sutarties tipinėmis sąlygomis: pristatymo būdas, vieta, laikas.

Dėl Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnio pakeitimo

Siekiant suderinti parduodamos žemės ūkio produkcijos rūšis ir atsiskaitymo už ją terminus su žemės ūkio ir maisto produktų rūšimis bei atsiskaitymo už juos terminais, nurodytais NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje, siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyti, kad atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminas, į jį įskaitant ir šios produkcijos įkainojimo trukmę, negali būti ilgesnis negu 30 kalendorinių dienų nuo perkamų greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų gavimo dienos. O keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte siūloma nustatyti jau ilgesnį atsiskaitymo terminą – 60 kalendorinių dienų nuo perkamos žemės ūkio produkcijos, kuri būtų nepriskirta prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų, gavimo dienos.

Taip pat, siekiant išvengti neapibrėžtumo, kai taikomi netiesioginiai atsiskaitymo būdai, t. y. kai pardavėjas ir pirkėjas naudojami *finansavimo paslaugomis*, yra patikslinta keičiamo 5 straipsnio 1 dalis, joje nustatant, kad pirkimo–pardavimo sutartyse, sudaromose ūkio subjektų, **atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją terminas** (į jį įskaitant ir šios produkcijos įkainojimo trukmę) **yra privalomas atliekant atsiskaitymus bet kokia forma ir būdais**.

Atsiskaitymo įstatymo projekto 3 straipsniu siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnį papildyti nauja 2 dalimi, kurioje nurodoma, kad Vyriausybės įgaliota institucija, vadovaudamasi šio straipsnio 3 dalyje nurodytu **tvarkos aprašu**, atrenka iš šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytos žemės ūkio produkcijos **kitą žemės ūkio produkciją**, už kurią turės būti atsiskaitoma per 30 kalendorinių dienų nuo jos gavimo dienos arba atsiskaitoma dalimis, kurių bendras atsiskaitymo terminas negalės būti ilgesnis kaip 60 kalendorinių dienų nuo perkamos žemės ūkio produkcijos gavimo dienos, bei **patvirtina jos sarašą**.

Siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnį papildyti nauja 3 dalimi, kurioje nurodoma, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, atsižvelgdama į perkamos–parduodamos žemės ūkio produkcijos **pobūdį ir (ar) numatomą paskirtį, parengia tvarkos aprašą.**

Pažymėtina, kad Atsiskaitymo įstatymo projekto 1 straipsniu keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 2 straipsnio 7 dalyje yra patikslinama sąvoka „perkamos–parduodamos žemės ūkio produkcijos pobūdis“ – perkamai–parduodamai žemės ūkio produkcijai **būdinga viena ar kelios ypatybės (gamybos sezoniskumas, pirminio perdirbimo ir (ar) perdirbimo būdas, kiekis, kokybės reikalavimai, galiojimo laikas, laikymo sąlygos, naujumas rinkoje ir kt.) ar jų visuma.** Šios ypatybės leidžia atrinkti žemės ūkio produkciją pagal tam tikrus požymius (pvz., šviežias, atšaldytas ar sušaldytas produktas ir pan.). Pažymėtina, kad nuostatos, įpareigojančios pirkėjus atsiskaityti su pardavėjais per 30 dienų nuo pirkėjams patiektos žemės ūkio produkcijos, kuri nepriskirtina prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų, gavimo dienos, nėra naujos, o jomis tiesiog siekiama išsaugoti jau daug metų egzistuojančius teisinius santykius atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją srityje.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 6 d. nutarimo Nr. 393 „Dėl atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją ir jos įkainojimo terminų patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas Nr. 393) 1 priedu yra patvirtintas Žemės ūkio ir maisto produktų, už kuriuos sumokama per 30 dienų nuo produkcijos gavimo, sąrašas. Šiame sąrašė nurodytų produktų didesnioji dalis atitinka greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų sampratą ir už juos, pagal NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje nustatytą reglamentavimą, turi būti atsiskaitoma ne vėliau kaip per 30 dienų. Tačiau kai kurie žemės ūkio ir maisto produktai, esantys šiame sąrašė (pvz., ūkiniai gyvūnai (galvijai, kiaulės, avys, paukščiai ir kt.), šios sampratos neatitinka. Nepaisant šio neatitikimo, vis tik už parduotus ūkinius gyvūnus turi būti atsiskaitoma ne vėliau kaip per 30 dienų, nes jų auginimui yra būdingas tam tikras specifiškumas, pasireiškiantis nuolatiniu poreikiu apsirūpinti savos gamybos ar pirktiniais pašarais, medikamentais ir kitais būtinais ištekliais. Tačiau šiems tikslams įgyvendinti reikia turėti pakankamai apyvartinių lėšų, kurias gali užtikrinti tik kuo greitesnis atsiskaitymas už parduotus ūkinius gyvūnus. Be to, ūkiniai gyvūnai, skirti pardavimui tolesniam auginimui ar skerdimui, turi būti per kuo trumpesnę laiką parduodami–perkami, kad nepatirtų didelių ir užsitiesusių stresų.

Pažymėtina, kad Atsiskaitymo įstatyme įtvirtinti žemės ūkio produktų įkainojimo terminus būtina todėl, kad žemės ūkio produktų kokybė, nuo kurios tiesiogiai priklauso jų supirkimo kaina, yra daugiau ar mažiau kintanti, dažnu atveju netgi prastėjanti (pvz., daržovių, vaisių, mėsos, žalio pieno ir pan.). Be to, žemės ūkio produkcijos kokybei įtakos turi ir tinkamos saugojimo (sandėliavimo) sąlygos, kurios dažnai pakinta, kai pardavėjai žemės ūkio produkciją patiekia pirkėjams (pvz., mažmeninės prekybos įmonėms), kurie dažniausiai neturi tinkamų patalpų gautos žemės ūkio produkcijos ilgesniam saugojimui. Bent kelias dienas ilgiau, nei leidžiama, pirkėjo sandėliuose netinkamomis sąlygomis laikant žemės ūkio produkciją, jos kokybė negrįžtamai suprastėja. Todėl patiektus pirkėjui žemės ūkio produktus būtina kuo greičiau įkainoti, pageidautina kitą dieną po gavimo. Tačiau yra keletas žemės ūkio produktų rūšių, tokių kaip žalias pienas, grūdai, salykliniai miežiai ir gyvuliai, kurių įkainojimui būtini ilgesni terminai, kadangi jų kokybei nustatyti reikalingi sudėtingesni ir daugiau laiko reikalaujantys tyrimų metodai.

Atsižvelgiant į tai, kad Seime priėmus Atsiskaitymo įstatymo projektą, Nutarimas Nr. 393 bus pripažintas netekusiu galios, siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnį papildyti nauja 4 dalimi, kurioje (vietoj šiuo metu galiojančio Nutarimo Nr. 393 3 punkte esančių) bus įtvirtinti žemės ūkio produkcijos pardavėjų patiektų pirkėjams žemės ūkio produktų įkainojimo terminai.

Dėl žalio pieno įkainojimo

Pažymėtina, kad žalio pieno tyrimų mėginiai yra surenkami ir tiriami centralizuotai. Šią veiklą vykdo UAB „Pieno tyrimai“, kuriai yra reikalingas tam tikras laikas pieno tyrimų mėginiams surinkti iš žalio pieno supirkėjų ir (ar) jo statytojų (4 darbo dienos), mėginiams ištirti ir tyrimo rezultatams grąžinti (3 darbo dienos), bei 1 darbo diena reikalinga žalio pieno įkainojimui atlikti. Atsižvelgiant į tai, žalias pienas turi būti įkainojamas ne vėliau kaip per 8 darbo dienas.

Dėl gyvulių įkainojimo

Atsiskaitymas už gyvulius (galvijus ir kiaules) per dvi dienas grindžiamas tuo, kad visoje ES už parduotus skersti galvijus ir kiaules dažniausiai atsiskaitoma pagal skerdenų svorį ir kokybę. Šis atsiskaitymo būdas buvo įdiegtas siekiant objektyviai atsiskaityti už gyvulį pagal jo mėsinę vertę. Tam, kad visose ES šalyse būtų vienodai vertinamos gyvulių skerdenos, buvo sukurta vieninga skerdenų klasifikavimo sistema SEUROP, kurią privaloma naudoti visose ES valstybėse narėse. SEUROP sistema pirmiausia padeda vykdyti teisingą įkainojimą ir apmokėjimą už parduotus gyvulius, sudarant gyvulių pirkimo–pardavimo sutartis, pirkimo kainų skelbimą bei jų palyginimą visose ES valstybėse narėse.

Kiaulių pirkėjas, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas po kiaulės paskerdimo, išrašo pardavėjui gyvulių pirkimo dokumentą, kuris visiškai užpildomas pagal kiaulių važtaraščio bei Kiaulių įkainojimo pagal skerdenų svorį ir kokybę taisyklėse nurodytų dokumentų duomenis (įrašant skerdenos įskaitinį svorį, raumeningumo klasę ir kt.).

Galvijų pirkėjas, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo galvijo pirkimo, išrašo pardavėjui gyvulių pirkimo dokumentą, kuris iki galo užpildomas remiantis važtaraščiu ir protokolu (įrašant skerdenos kategoriją, raumeningumo ir riebumo klases bei įskaitinį skerdenos svorį).

Dėl salyklinių miežių įkainojimo

Salyklinių miežių ir kitų grūdinių kultūrų įkainojimo terminai yra susiję su produkto kokybės parametru nustatymu. Salykliniams miežiams būtina atlikti tyrimus dėl maisto medžiagų ir kokybinių rodiklių nustatymo, o tai reiškia, kad dėl jų nustatymo taikomi sudėtingesni tyrimo metodai, o vien tik jų daigumo nustatymo procedūros reikalauja atitinkamo laiko, todėl salyklinių miežių įkainojimui ir reikalingas 5 dienų terminas. Pažymėtina, kad grūdų salyklas vartojamas alkoholinių gėrimų gamyboje (alui, viskiui gaminti), krakmolui cukrinti giros gamyboje, kitų salyklinių gėrimų, duonos, sausainių, javainių gamyboje.

Dėl grūdų (išskyrus salyklineius miežius) įkainojimo

Įprastai grūdų įkainojimas nevykdomas tą pačią dieną ar kitą dieną po jų atvežimo, nes, prieš atliekant grūdų įkainojimą, visų pirma nustatoma varpinių, ankštinių javų grūdų, kukurūzų, grikių, sorų, rapsų arba rapsukų sėklų, kitų aliejingųjų augalų sėklų (toliau – grūdai) ėminių kokybė.

Pažymėtina, kad kiekvienai grūdų rūšiai yra nustatyti supirkimo ir tiekimo reikalavimų standartai, kuriuose yra pateikti baziniai rodikliai ir kurie naudojami įkainojant perkamus grūdus. Šis grūdų įkainojimo procesas turi užtrukti ne ilgiau kaip 2 darbo dienas, nes grūdų pardavėjai, ypač derliaus nuėmimo metu, turi greitai sužinoti siūlomų parduoti grūdų įkainojimo rezultatus (supirkimo kainą už toną) ir spręsti, ar su ta supirkimo–perdirbimo įmone sudaryti grūdų pirkimo–pardavimo sutartį, ar nesudaryti ir ieškoti kito grūdų supirkėjo, kuris grūdus įkainotų brangiau.

Lietuvoje sukurtas grūdų ir jų produktų kokybės rodiklių nustatymo (analizatorių) bendras tinklas iš 144 prietaisų „Infratec“, eksploatuojamų įvairiose Lietuvos grūdų įmonėse ir Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorijoje. Analizatoriai palengvina grūdų kokybės nustatymą ir pagreitina grūdų supirkimo (įskaitant įkainojimą) procesą, ypač javų derliaus nuėmimo metu.

Dėl Atsiskaitymo įstatymo 6 straipsnio pakeitimo

Atsiskaitymo įstatymo projekto 4 straipsniu siūloma keičiamo įstatymo 6 straipsnį papildyti nauja 1 dalimi, kuri nustatytų, kad greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų bei žemės ūkio produkcijos, nurodytos Atsiskaitymo įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje, pirkimo–pardavimo sutartyse, sudaromose ūkio subjektų (žemės ūkio produkcijos pardavėjų) ir viešųjų subjektų, atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją laikotarpis, į jį įskaitant ir šios produkcijos įkainojimo trukmę, neturi viršyti 30 kalendorinių dienų nuo jų gavimo dienos.

Dėl Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnio pakeitimo

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos pastabas, kad Valstybinei mokesčių inspekcijai yra

nebūdingos jos veiklai priskirtos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją kontrolės funkcijos, siūloma pripažinti netekusiu galios Atsiskaitymo įstatymo projekto 11 straipsniu keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnio 1 dalį.

Taip pat, atsižvelgiant į Lietuvos savivaldybių asociacijos 2021-02-26 rašte, adresuotame Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai ir Žemės ūkio ministerijai, dėl Atsiskaitymo įstatymo projekto (TAIS Nr. 20-5012(6)) nuostatų suderinimo, teikiamą pastabą, kad „ilgametė savivaldybių patirtis ir praktika rodo, kad Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje savivaldybėms numatyta funkcija vykdyti atsiskaitymų už parduotą žemės ūkio produkcijos kontrolę negali būti efektyviai realizuojama ir visiškai nepasiteisino <...>“, siūloma pripažinti netekusiu galios Atsiskaitymo įstatymo projekto 11 straipsniu keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnio 3 dalį.

Atsižvelgiant į tai, kad Atsiskaitymo įstatymo projekto 11 straipsniu keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnio naujoje 1 dalyje (buvusioje 2 dalyje) ir toliau lieka galioti nuostata, kad joje nurodyti žemės ūkio produkcijos pirkėjai kas mėnesį teritorinėms valstybinėms mokesčių inspekcijoms privalo teikti informaciją apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją būklę, siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnio 1 dalį papildyti nauja nuostata: „informacijos apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją teikimo tvarką nustato Valstybinė mokesčių inspekcija, suderinusi su Žemės ūkio ministerija.“. Be to, siūloma keičiamo Atsiskaitymo įstatymo 14 straipsnį papildyti nauja 2 dalimi, kuri sureglamentuos informacijos apie atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją būklę pateikimo Žemės ūkio ministerijai, Agentūrai ir Konkurencijos tarybai periodiškumą ir terminą.

4.4. ANK įstatymo projektas

Dėl ANK 178 straipsnio pakeitimo

Siūloma patikslinti ANK 178 straipsnio 1 dalį, nurodant, kad ne tik žemės ūkio produkcijos pirkimo-pardavimo sutarties *rašytinės* formos nesilaikymas arba blogesnių atsiskaitymo sąlygų, negu nustatyta įstatymuose ar kituose teisės aktuose, nustatymas žemės ūkio produkcijos pirkimo-pardavimo sutartyse užtraukia administracinę atsakomybę, tačiau taip pat ir **tipinių sąlygų, išskyrus atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją termino, nesilaikymas**.

Toks pakeitimas siūlomas todėl, kad šiuo metu galiojančio ANK 179 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, jog: „kiti, negu nustatyta šio straipsnio 1, 2, 3 dalyse, atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją tvarkos pažeidimai užtraukia baudą juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims nuo dviejų šimtų iki vieno tūkstančio septynių šimtų eurų“, tačiau nėra aiškiai nurodyta kas yra tie *kiti* atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją pažeidimai. Išanalizavus šią 179 straipsnio 4 dalį, darytina išvada, kad nagrinėjamuoju atveju „kiti pažeidimai“ yra susiję su žemės ūkio produkcijos pirkimo-pardavimo sutarties tipinių sąlygų nesilaikymu. Taigi, siekiant aiškesnio reglamentavimo, siūloma papildyti ANK 178 straipsnio 1 dalį, joje nurodant, kad ir žemės ūkio produkcijos pirkimo-pardavimo sutarties tipinių sąlygų nesilaikymas užtraukia administracinę atsakomybę.

Dėl ANK 179 straipsnio pripažinimo netekusiu galios

Siūloma ANK 179 straipsnį pripažinti netekusiu galios, kadangi:

1) atsakomybė už atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją tvarkos pažeidimus bus įtvirtinta NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 2 dalyje, nes pažeidimai, susiję su pavėluotais mokėjimais (atsiskaitymais) su tiekėjais už iš jų pirktus žemės ūkio ir maisto produktus, yra įtvirtinti Direktyvoje 2019/633/ES, kurią šis įstatymas ir perkelia;

2) NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 2 dalyje numatyta bauda, taip pat kaip ir šiuo metu galiojančiame ANK 179 straipsnyje numatyta bauda, siejama su **pradelstos skolos dydžiu**. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad tiek NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 2 dalyje, tiek ir šiuo metu galiojančiame ANK 179 straipsnyje numatyta bauda iš esmės atliktą tą pačią funkciją – pavėluotų mokėjimų (atsiskaitymų) už žemės ūkio ir maisto produktus prevenciją ir būtų skiriama už tą patį draudžiamą veiksma;

3) ankstesniame NPPD įstatymo projekte (TAIS Nr. 20-5016(6)) buvo siūloma skirti tik ANK 179 straipsnyje įtvirtintą baudą (papildomai neskiriant baudos iki 0,7 proc. nuo pirkėjo metinių pardavimo pajamų), nes pavėluoti mokėjimai (atsiskaitymai) neturi tiesioginių sąsajų su pirkėjo metinėmis pardavimo pajamomis, todėl turėtų būti siejami tik su pirkėjo pradelstos skolos tiekėjui dydžiu. Pažymėtina, kad pagal NPPD įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje siūlomą įtvirtinti baudų už pavėluotus mokėjimus (atsiskaitymus) mechanizmą, jį susiejant su pradelstos skolos tiekėjui dydžiu, nebelieka poreikio papildomai bausti įmonės vadovą ar kitą atsakingą asmenį pagal ANK 179 straipsnį;

4) be kita ko, paminėtina, kad pavėluoto mokėjimo (atsiskaitymo) atveju nukentėjusiajam tiekėjui yra svarbiausia, kad su juo pirkėjas visiškai atsiskaitytų už jam patiektus žemės ūkio ir maisto produktus. Nusprendus už tą patį pažeidimą (kurio bazė yra ta pati – pradelstų skolų suma) bausti ir įmonę ir jos vadovą, tikėtina, kad įmonė susidurtų su dar didesniu apyvartinių lėšų trūkumu, nes, kaip taisyklė, būtų ieškoma galimybių iš įmonės lėšų vadovui kompensuoti (priedu prie darbo užmokesčio, premija ar pan., nuo kurių būtų priskaičiuojami ir visi priklausantys mokesčiai) skirtą baudą pagal ANK. Tokiu atveju atsiskaitymams su tiekėjais liktų dar mažiau lėšų. Be to, praktikoje pasitaikė ir tokių atvejų, kai geri įmonių vadovai dėl pavėluotų mokėjimų (kurie susidarė dėl objektyvių priežasčių, o ne dėl jų kaltės) gavę baudas pagal ANK 179 straipsnį, pasitraukė iš einamų pareigų, motyvuodami tuo, kad nenori (dėl savo tolimesnės karjeros galimybių) gadinti užtarnautos nepriekaištingos reputacijos.

Dėl ANK 589 straipsnio 23 punkto pakeitimo

Atsižvelgiant į tai, kad ANK 179 straipsnį siūloma pripažinti netekusiu galios, taip pat turėtų būti keičiamas ANK 589 straipsnio 23 punktas, atsisakant Žemės ūkio ministerijos ir jos valdymo sričiai priskirtų įstaigų pareigūnams suteiktų įgaliojimų pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl ANK 179 straipsnyje numatytų administracinių pažeidimų.

Dėl ANK 589 straipsnio 66 punkto pakeitimo

Įvertinus tai, kad Atsiskaitymo įstatymo projekte atsisakoma Valstybinei mokesčių inspekcijai nebūdingų atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją kontrolės funkcijų, turėtų būti keičiamas ANK 589 straipsnio 66 punktas, atsisakant Valstybinės mokesčių inspekcijos pareigūnams suteiktų įgaliojimų pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl ANK 178 ir 179 straipsniuose numatytų administracinių pažeidimų.

Dėl ANK 589 straipsnio 82 punkto pakeitimo

Savivaldybių asociacija raštu informavo Žemės ūkio ministeriją, nurodydama, kad „ilgametė savivaldybių patirtis ir praktika rodo, kad Lietuvos Respublikos atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją įstatymo 14 straipsnio 3 dalyje savivaldybėms numatyta funkcija vykdyti atsiskaitymų už parduotą žemės ūkio produkcijos kontrolę negali būti efektyviai realizuojama ir visiškai nepasiteisina. Savivaldybių vykdomosios institucijos neturi nei pakankamo teisinio pagrindo, nei praktinių galimybių, nei specialistų kontroliuoti ar žemės ūkio produkcijos pirkėjai, laikydamiesi įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų, sudaro rašytines žemės ūkio produkcijos pirkimo–pardavimo sutartis, apskaičiuoja pavėluoto mokėjimo palūkanas ir atsiskaito su žemės ūkio produkcijos pardavėjais. Tokios funkcijos vykdymui savivaldybėse nėra numatomų ir skiriamų lėšų, savivaldybių specialistai neturi reikiamų kompetencijų ir žmogiškųjų išteklių, nėra parengta metodinių rekomendacijų“.

Atsižvelgiant į Savivaldybių asociacijos pastabą, siūloma Atsiskaitymo įstatymo projekto 11 straipsniu keičiamo įstatymo 14 straipsnio 3 dalį pripažinti netekusią galios. Taip pat, įvertinus faktą, jog praktikoje ANK 589 straipsnio 82 punkte įtvirtintais įgaliojimais savivaldybių administracijos nesinaudoja, tikslinga šių įgaliojimų atsisakyti. Dėl šios priežasties turėtų būti keičiamas ANK 589 straipsnio 82 punktas, atsisakant savivaldybių administracijų pareigūnams

suteiktų įgaliojimų pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti administracinių nusižengimų tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus dėl ANK 178, 179 ir 180 straipsniuose numatytų administracinių pažeidimų.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių dėl NPPD įstatymo projekto priėmimo nenumatoma. Šiuo įstatymu siekiama uždrausti tam tikrą nesąžiningos prekybos praktiką, tačiau šie draudimai laikomi nedarančiais poveikio efektyviems ir abipusiai naudingiems sandoriams. Pažymėtina, kad NPPD įstatymo nuostatos bus taikomos tik tarp sandorio šalių, esant reikšmingai derybinės galios asimetrijai, o panašios derybinės galios tiekėjų ir pirkėjų santykiams NPPD įstatymas poveikio neturės. Taip pat NPPD įstatymo projekte nurodyti draudžiami nesąžiningos prekybos praktikos veiksmai, išskyrus dėl vėluojančių mokėjimų, bus taikomi žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams, kurių metinė apyvarta viršija 2 mln. eurų, todėl neigiamo poveikio smulkiam ir labai smulkiam verslui NPPD įstatymas neturės.

Detalesni NPPD įstatymo projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai pateikiami Pažymoje dėl didesnio poveikio teisės aktų projektų poveikio vertinimui rezultatų pateikimo.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Atsižvelgiant į tai, kad NPPD įstatymu, MPĮNVD įstatymu ir ANK numatoma reguliuoti Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 15 punkte nurodytus visuomeninius santykius, susijusius su teisės pažeidimų tyrimu, atsakomybės už teisės pažeidimus sąlygomis, buvo atliktas NPPD įstatymo projekto, MPĮNVD įstatymo projekto ir ANK įstatymo projekto antikorupcinis vertinimas.

Priimti įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip priimtų įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priėmus įstatymų projektus, numatomas teigiamas poveikis verslo sąlygoms ir jo plėtrai, kuri sudarytų galimybes kurti naujas darbo vietas. Uždraudus konkrečiai NPPD įstatymo projekte ir MPNVD įstatymo projekte įvardytas nesąžiningos prekybos žemės ūkio ir maisto produktais praktikas bei įpareigojus tiekėjus ir pirkėjus dėl tam tikros prekybos praktikos iš anksto aiškiai ir nedviprasmiškai susitarti, padidės sutartinių santykių skaidrumas ir lygių galimybių konkuruoti verslo aplinkoje užtikrinimo laipsnis. Tiekėjai, būdami tikri, kad jiems nebus primestos neproporcingai didelės sąnaudos arba ne dėl jų kaltės patiriami nuostoliai, galės patikimiau prognozuoti piniginius srautus ir planuoti investicijas. Šios aplinkybės sudarys prielaidas tiekėjų verslo sąlygų pagerėjimui bei verslo plėtrai.

Nesąžiningos prekybos praktikos reglamentavimas ES mastu turės teigiamą poveikį ne tik žemės ūkio produktų gamybos, perdirbimo įmonėms, bet ir mažmeninės bei didmeninės prekybos įmonėms, nes visoms ES valstybėms narėms bus sudarytos vienodos ar labai panašios žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo–pirkimo sąlygos. Tai neabejotinai turėtų teigiamą poveikį Lietuvos tiekėjų konkurencingumo didėjimui.

Vadovaujantis Administracinės naštos ūkio subjektams nustatymo metodika, patvirtinta Vyriausybės 2012 m. sausio 4 d. nutarimu Nr. 4, atliktas NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo projektų vertinimas dėl šiuose įstatymuose numatomų keisti ir (ar) naikinti galiojančių informacinių įpareigojimų galimai sukeltos administracinės naštos žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjams ir šių produktų pirkėjams. Pažymėtina, kad tiekėjai ir pirkėjai per vienus metus nuo NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo paskelbimo, peržiūrėdami ir patikslindami žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo–pardavimo sutartis, sudarytas iki šių įstatymų paskelbimo, patirs nežymias vienkartinės išlaidas (žr. pridedamas Administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaitas dėl

NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo projektų įgyvendinimo). Šios ataskaitos yra suderintos su Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Verslo aplinkos departamento Geresnio reglamentavimo politikos syriumi.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymų projektai neprieštarauja nacionaliniams ir Europos Sąjungos teisės aktams.

Seime priėmus įstatymų projektus ir siekiant juos inkorporuoti į teisinę sistemą, reikės parengti šių įgyvendinamųjų teisės aktų projektus:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Baudų už Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

2) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Baudų už Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

3) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 6 d. nutarimo Nr. 393 „Dėl Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją ir jos įkainojimo terminų patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ projektą;

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nutarimo / įsakymo „Dėl Atsiskaitymo už tam tikrą žemės ūkio produkciją tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos įsakymo „Dėl Žemės ūkio produkcijos, už kurią turi būti atsiskaitoma per 30 kalendorinių dienų nuo jos gavimo dienos arba atsiskaitoma dalimis per 60 kalendorinių dienų nuo perkamos žemės ūkio produkcijos gavimo dienos, sąrašo patvirtinimo“ projektą;

6) Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nutarimo / įsakymo „Dėl Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą. Šio aprašo priedu bus patvirtintas nebaigtinis greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų pavyzdinis sąrašas;

7) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Teisės aktų reikalavimų pažeidimų, kurie laikomi mažareikšmiai, nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

8) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Atsakomybę lengvinančios aplinkybės, pagal kurią tyrimo metu pripažįstamas Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo pažeidimas ir numatyta bauda, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

9) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo „Dėl Sunkios finansinės būklės vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

10) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko įsakymo „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2009 m. spalio 13 d. įsakymo Nr. VA-65 „Dėl Žemės ūkio produkcijos pirkėjų informacijos apie atsiskaitymus už žemės ūkio produkciją su žemės ūkio produkcijos pardavėjais teikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą.

9. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų bei atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

NPPD įstatymo projekte, MPĮNVD įstatymo projekte ir Atsiskaitymo įstatymo projekte nustatomos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai, todėl jie buvo vertinami Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

NPPD įstatymo projektas, MPĮNVD įstatymo projektas, Atsiskaitymo įstatymo projektas ir ANK įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis.

NPPD įstatymo projektu ir MPĮNVD įstatymo projektu perkeliamos Direktyvos 2019/633/ES nuostatos į nacionalinę teisę. Atsiskaitymo įstatymo projekto ir ANK įstatymo projekto nuostatos suderintos su NPPD įstatymo projekto nuostatomis.

Siekiant išsaugoti nacionalinį teisinį reglamentavimą, NPPD įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalyje siūloma šiek tiek plačiau, nei numatyta Direktyvoje 2019/633/ES, taikyti pirkėjams nesąžiningos prekybos praktikos draudimą dėl vėluojančių mokėjimų (atsiskaitymų) už jiems patiektus žemės ūkio ir maisto produktus, t. y. šioje srityje taikyti draudimą be išimties visiems žemės ūkio ir maisto produktų pirkėjams, nepriklausomai nuo jų apyvartos dydžio per praėjusius finansinius metus. Be to, MPĮNVD įstatymo projektu siūloma palikti galioti tam tikrus griežtesnius nesąžiningos prekybos praktikos veiksmus, kurie nėra nustatyti Direktyvoje 2019/633/ES, taip pat šiek tiek išplėsti tiekėjų, kurių atžvilgiu didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės negalės taikyti nesąžiningų prekybos praktikos veiksmų, ratą. Todėl NPPD įstatymo ir MPĮNVD įstatymo projektai bus notifikuojami Europos Komisijai pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, nustatytą tvarką.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Įstatymų projektus, iki 2021 m. spalio 31 d. Vyriausybė ar jos įgaliotos institucijos turės priimti šiuos įgyvendinamuosius teisės aktus:

1) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Baudų už Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą ir jį pateikti tvirtinti Vyriausybei;

2) Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Baudų už Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo pažeidimus skyrimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą ir jį pateikti tvirtinti Vyriausybei;

3) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 6 d. nutarimo Nr. 393 „Dėl Atsiskaitymo už žemės ūkio produkciją ir jos įkainojimo terminų patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ projektą ir jį pateikti tvirtinti Vyriausybei;

4) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Atsiskaitymo už tam tikrą žemės ūkio produkciją tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą ir jį pateikti tvirtinti Vyriausybei ar parengti ir patvirtinti Vyriausybės įgaliotos institucijos (tikėtina Žemės ūkio ministerijos) vadovo įsakymą „Dėl Atsiskaitymo už tam tikrą žemės ūkio produkciją tvarkos aprašo patvirtinimo“;

5) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti ir patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymą „Dėl Žemės ūkio produkcijos, už kurią turi būti atsiskaitoma per 30 kalendorinių dienų nuo jos gavimo dienos arba atsiskaitoma dalimis per 60 kalendorinių dienų nuo perkamos žemės ūkio produkcijos gavimo dienos, sąrašo patvirtinimo“;

6) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir jį pateikti tvirtinti Vyriausybei ar parengti ir patvirtinti Vyriausybės įgaliotos institucijos (tikėtina Žemės ūkio ministerijos) vadovo įsakymą „Dėl Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto

produktų tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šio aprašo priedu bus patvirtintas nebaigtinis greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų pavyzdinis sąrašas;

7) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti ir patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymą „Dėl Teisės aktų reikalavimų pažeidimų, kurie laikomi mažareikšmiais, nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

8) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti ir patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymą „Dėl Atsakomybę lengvinančios aplinkybės, pagal kurią tyrimo metu pripažįstamas Lietuvos Respublikos nesąžiningos prekybos praktikos žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje draudimo įstatymo pažeidimas ir numatyta bauda, taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

9) Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija turės parengti ir patvirtinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymą „Dėl Sunkios finansinės būklės vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektą;

10) Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko įsakymo „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2009 m. spalio 13 d. įsakymo Nr. VA-65 „Dėl Žemės ūkio produkcijos pirkėjų informacijos apie atsiskaitymus už žemės ūkio produkciją su žemės ūkio produkcijos pardavėjais teikimo Valstybinei mokesčių inspekcijai taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti.

Pažymėtina, kad Direktyvos 2019/633/ES 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta ES valstybių narių pareiga užtikrinti, kad nacionalinių teisės aktų, kuriais perkeliama minėtoji direktyva, paskirtosios priežiūros institucijos būtų aprūpintos reikiamais ištekliais, kurie yra būtini jų pareigoms atlikti. Neskyrus papildomų lėšų, minėtos institucijos negalės tinkamai įgyvendinti joms įstatymų pavestų naujų funkcijų.

Apskaičiuota, kad priežiūros institucijų veiklai, susijusiai su priimtų įstatymų projektų nuostatų įgyvendinimu, užtikrinti bus reikalingos šio dydžio valstybės biudžeto lėšos:

NPPD įstatymui įgyvendinti Agentūrai (įsteigiant 20 etatų) biudžete yra numatyti šio dydžio asignavimai: 2021 m. – 214 tūkst. Eur, 2022 m. – 616 tūkst. Eur; 2023 m. – 566 tūkst. Eur. Agentūrai lėšos, reikalingos 2021 metams, suplanuotos ne visiems metams, o tik dviem mėnesiams, kadangi NPPD įstatymo įsigaliojimas numatomas 2021 m. lapkričio 1 d.

Konkurencijos taryba, atsižvelgdama į tai, kad jau yra iš anksčiau sukūrusi materialinę-techninę bazę ir turi iš esmės sukomplektavusi žmogiškuosius išteklius, kurie būtų naudojami ne tik dabartinėms, bet ir būsimoms naujoms (panašioms) funkcijoms vykdyti, įvertino, kad MPĮNVD įstatymui įgyvendinti vienkartinės sąnaudos sudarys 6 tūkst. eurų, o metinės veiklos palaikymo sąnaudos – per 34 tūkst. eurų.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (kaip vertinimo institucija) pagal Agentūros, Konkurencijos tarybos, žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų ir šių produktų pirkėjų prašymus, vadovaudamasi Žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo nuostatomis, konsultuos žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų klausimais, dėl šių produktų rengs ir teiks minėtiems subjektams rekomendacinio pobūdžio išvadas. Metinis lėšų poreikis NPPD įstatymo projektu priskiriamoms vertinimo institucijos funkcijoms vykdyti sudarys 59,7 tūkst. Eur.

Su Finansų ministerija yra suderinta, kad Konkurencijos tarybos ir Agentūros veikla, susijusi su priimtų MPĮNVD įstatymo ir NPPD įstatymo nuostatų įgyvendinimu, bus finansuojama iš šioms institucijoms atitinkamais metais patvirtintų bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – VMVT) naujos NPPD įstatymu priskiriamos vertinimo institucijos funkcijos 2021 m. bus finansuojamos iš šiai institucijai patvirtintų bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų. Tačiau 2022 m. ir vėlesniems metams kasmet papildomai VMVT dar reikės skirti po 60 tūkst. Eur. Klausimai dėl papildomo finansavimo 2022 m. ir tolesnių metų finansavimo turės būti aptarti būsimų biudžeto derybų metu.

Pažymėtina, kad prognozuoti būsimų piniginių baudų sumą, pateksiančių į valstybės biudžetą, kol kas yra sudėtinga, tačiau jomis nebus siekiama didinti valstybės biudžeto pajamų, o bus siekiama sudrausminti potencialius pažeidėjus ir užtikrinti, kad nebūtų pažeidinėjami nacionaliniai teisės aktai, kuriais bus perkelta ši Direktyva 2019/633/ES. Kaip pavyzdys galėtų būti Konkurencijos tarybos 2019 m. paskirtų baudų suma, kuri sudarė 123 600 Eur.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant įstatymų ir jų įgyvendinamųjų teisės aktų projektus, tarpinstitucinės darbo grupės posėdžių ir pasitarimų metu bei nuotolinio darbo tvarka elektroninėmis priemonėmis buvo gauta dalykinių komentarų, pastabų ir siūlymų iš Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, viešosios įstaigos Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų, Lietuvos daržovių augintojų asociacijos, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos, Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos, Lietuvos grūdų perdirbėjų asociacijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijos ir kt. asocijuotų struktūrų specialistų.

Pažymėtina, kad į daugumą pastabų ir siūlymų, gautų viešųjų konsultacijų metu, buvo atsižvelgta ir rengiami teisės aktų projektai atitinkamai patikslinti ir papildyti.

Informacija apie nuotoliniu būdu („MS Teams“ aplinkoje) suorganizuotus pasitarimus ir posėdžius su institucijų ir suinteresuotų asocijuotų struktūrų atstovais dėl įstatymų projektams pateiktų pastabų ir siūlymų bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos specialistų parengtų argumentų aptarimo:

2020 m. liepos 1 d. buvo suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės ir suinteresuotų asociacijų, pateikusių pastabas ir siūlymus, atstovų susitikimas, siekiant labiau įsigilinti į asociacijų pateiktus argumentus. Pasiūlyta tarpinstitucinei darbo grupei pakartotinai surengti pasitarimą su Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos atstovais dėl jų pateiktų pastabų.

Siekiant įvertinti Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos pasiūlymą įtraukti į Atsiskaitymo įstatymo projektą naują draudimą dėl žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo terminų, 2020 m. liepos 3 d. buvo suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos ir Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos atstovų pasitarimas. Jame nuspręsta tirti galimos problemos pobūdį ir mastą. Šiuo tikslu 2020 m. rugpjūčio 18 d. E. pilietis sistemoje paskelbta vieša anoniminė žemės ūkio ir maisto produktų tiekėjų apklausa.

Siekiant įvykdyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos, suinteresuotų ministerijų ir Lietuvos prekybos įmonių asociacijos atstovų pasitarimo, įvykusio 2020 m. rugsėjo 2 d., protokolo (Nr. LV-406) 2 punktą, 2020 m. rugsėjo 15 d. buvo suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės posėdis su Lietuvos prekybos įmonių asociacijos atstovais dėl likusių diskusinių klausimų, susijusių su parengtais įstatymų projektais, aptarimo: dėl sąvokos „greitai gendantys žemės ūkio ir maisto produktai“ apibrėžties pagrindimo ir žemės ūkio ir maisto produktų priskyrimo prie greitai gendančių žemės ūkio ir maisto produktų tvarkos aprašo projekto tikslingumo; dėl MPĮNVD ir NPPD įstatymuose numatytų taikyti pažeidėjams sankcijų sistemų suvienodinimo ir maksimalių baudų dydžių nustatymo bei dėl pajamų, gautų iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo, išskyrimo iš visų gautų pajamų. Taip pat tą pačią dieną (2020-09-15) buvo suorganizuotas kitas tarpinstitucinės darbo grupės posėdis dėl Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos pagal kompetenciją parengtų įstatymų projektų derinimo pažymų, kuriose yra pateikti argumentai dėl institucijų ir asocijuotų struktūrų pateiktų pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, aptarimo. Šiame posėdyje buvo vieningai pritarta parengtus įstatymų projektus, jų derinimo pažymas ir kitus lydimuosius dokumentus teikti Vyriausybei.

2020 m. rugsėjo 22 d. buvo suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės narių, atstovaujančių Žemės ūkio ministerijai, posėdis su Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos

(toliau – VMVT) vadovais ir specialistais dėl VMVT pateiktų pastabų, susijusių su NPPD įstatymo projekto 8 straipsnyje numatytų VMVT, kaip vertinimo institucijos, kompetencijų ir parengtų argumentų, nurodytų derinimo pažymoje, aptarimo. Taip pat tą pačią dieną (2020-09-22) buvo suorganizuotas kitas Žemės ūkio ministerijos atstovų posėdis su Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos vadovais dėl šios asociacijos pateiktų pastabų NPPD įstatymo projektui ir parengtų argumentų, nurodytų derinimo pažymoje, aptarimo.

2020 m. rugsėjo 24 d. buvo suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės narių, atstovaujančių Žemės ūkio ministerijai, Ekonomikos ir inovacijų ministerijai ir Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybai, posėdis su Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos vadovu dėl šios asociacijos pateiktų pastabų ir parengtų argumentų, nurodytų derinimo pažymoje, aptarimo.

Atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020-10-19 išvadoje Nr. NV 2845 pateiktą siūlymą – NPPD įstatymo projekto nuostatas (dėl baudų apskaičiavimui pajamų bazės nustatymo) papildomai suderinti su Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo taryba, 2020 m. spalio 22 d. nuotoliniu būdu buvo suorganizuotas Lietuvos smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos (toliau – LSVV taryba) valdybos posėdis, kuriame svarstymui buvo pristatytas klausimas dėl sankcijos nustatymo kriterijaus: ar pradinį baudos dydį skaičiuoti nuo visų pardavimo pajamų per praėjusius finansinius metus, ar tik nuo metinių pajamų, gautų iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo. Šiame posėdyje LSVV tarybos valdyba, vadovaudmasi Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 9 straipsnio nuostatomis bei siekdama nesukelti smulkiam ir vidutiniam verslui neproporcingo dydžio administracinės naštos, nutarė pritarti Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos atstovų siūlymui, kad pažeidėjams sankcijos už nesąžiningos prekybos praktikos draudžiamus veiksmus būtų nustatomos tik nuo visų pardavimo pajamų per praėjusius finansinius metus. Tačiau Lietuvos prekybos įmonių asociacijos prašymu LSVV tarybos valdyba 2020 m. lapkričio 5 d. nuotoliniu būdu surengė papildomą posėdį, kuriame priėmė jau kitoki nutarimą: baudas už Direktyvos (ES) 2019/633 pažeidimus skaičiuoti ne nuo visų pardavimo pajamų per praėjusius finansinius metus, o tik nuo pajamų, gautų iš žemės ūkio ir maisto produktų pardavimo. Pažymėtina, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Žemės ūkio ministerija ir Konkurencijos taryba pritaria 2020-10-22 LSVV tarybos valdybos nutarimui, tačiau nepritaria 2020-11-05 LSVV tarybos valdybos nutarimui.

Siekiant įvykdyti Vyriausybės kanceliarijos 2020 m. spalio 20 d. rašte Nr. S-4360 „Dėl rašto persiuntimo“, adresuotame Ekonomikos ir inovacijų ministerijai (kopija – Žemės ūkio ministerijai), pateiktą prašymą – minėtoms ministerijoms „kartu įvertinti Lietuvos prekybos įmonių asociacijos 2020 m. spalio 7 d. rašte Nr. 7-71 „Dėl įstatymų projektų, kuriais perkeliama Direktyva 2019/633/ES“ pateiktas pastabas ir pasiūlymus derinant teisės aktų projektus. Jeigu liktų nuostatų, dėl kurių nesusitarta, prašoma papildyti (patikslinti) prie projektų pridedamą derinimo pažymą.“, 2020 m. lapkričio 19 d. nuotoliniu būdu buvo suorganizuotas tarpinstitucinės darbo grupės narių pasitarimas su Lietuvos prekybos įmonių asociacijos atstovais dėl šios asociacijos 2020-10-07 rašte pakartotinai pateiktų pastabų įvertinimo. Atsižvelgdama į tai, kad šiame pasitarime taip ir nepavyko pasiekti kompromisinio susitarimo su Lietuvos prekybos įmonių asociacija, tarpinstitucinė darbo grupė kitame tos pačios dienos pasitarime nutarė teikti Vyriausybės kanceliarijai MPĮNVD įstatymo, NPPD įstatymo ir Atsiskaitymo įstatymo projektus, patikslintus pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2020-10-19 išvadoje Nr. NV 2845 ir Ekonomikos politikos grupės 2020-10-20 išvadoje Nr. NV 2846 pateiktas pastabas ir siūlymus, neatsižvelgdama į Lietuvos prekybos įmonių asociacijos 2020-10-07 rašte pakartotinai pateiktas to paties pobūdžio pastabas, dėl kurių neatsižvelgimo ar atsižvelgimo iš dalies Ekonomikos ir inovacijų ministerija bei Žemės ūkio ministerija argumentus, pateikė Vyriausybės kanceliarijai įstatymų projektų derinimo pažymoje.

Žemės ūkio ministerija ir Ekonomikos ir inovacijų ministerija, siekdamos atsižvelgti į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2021-01-11 antrinėje išvadoje Nr. NV-50 ir 2021-02-02 tretinėje išvadoje Nr. NV-229 pateiktas pastabas bei į Lietuvos prekybos įmonių asociacijos pateiktus kompromisinius siūlymus dėl įstatymų projektų tobulinimo, MPĮNVD įstatymo ir NPPD įstatymo projektuose suvienodino pradinis baudų dydžius (nustatant po **0,05 proc.**), bei juose sumažino maksimalius baudų dydžius iki **0,7 proc.** (vietoj anksčiau siūlytų iki 1,0 proc.).

Tarpinstitucinio pasitarimo, įvykusio 2020 m. vasario 2 d., metu Lietuvos prekybos įmonių asociacija pateikė naują siūlymą MPĮNVD įstatymo ir NPPD įstatymo projektuose numatyti iki 0,5 proc. maksimalų baudos dydį nuo pirkėjo metinių pardavimo pajamų. To paties tarpinstitucinio pasitarimo metu Konkurencijos taryba, nesutikdama su tokiu Lietuvos prekybos įmonių asociacijos siūlymu, pateikė savo alternatyvų siūlymą – MPĮNVD įstatyme nustatyti pradinį baudos dydį 0,075 proc. ir maksimalų baudos dydį 1,0 proc nuo didelę rinkos galią turinčios mažmeninės prekybos įmonės metinių pardavimo pajamų.

Siekiant įvykdyti tarpinstitucinio pasitarimo, įvykusio 2021-02-02 (protokolo Nr. 5), siūlymą Žemės ūkio ministerijai – įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės, Finansų ministerijos ir Konkurencijos tarybos pateiktas pastabas, 2021 m. vasario 5 d. buvo suorganizuotas (nuotoliniu būdu) tarpinstitucinės darbo grupės (sudarytos žemės ūkio ministro 2019-06-13 įsakymu Nr. 3D-368) posėdis, kurio metu buvo apsvaistytas ir pirmiau minėtas Konkurencijos tarybos pasiūlymas, tačiau tarpinstitucinė darbo grupė nusprendė į šį Konkurencijos tarybos pasiūlymą neatsižvelgti. Taip pat buvo konstatuota, kad į Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas atsižvelgta iš esmės.

Įstatymų projektai ir jų bendras aiškinamasis raštas patikslinti, atsižvelgiant į Vyriausybės pasitarimo, įvykusio 2021-02-24 (protokolo Nr. 13, 1 kl.), pavedimą Žemės ūkio ministerijai – pakartotinai suderinti su Ekonomikos ir inovacijų ministerija įstatymų projektų nuostatas, susijusias su sankcijomis už vėluojančius atsiskaitymus su tiekėjais, patikslinti aiškinamąjį raštą pagal Finansų ministerijos pastabas ir patobulintą įstatymų projektų paketą pakartotinai pateikti Vyriausybei. Siekiant tinkamai įvykdyti šį Vyriausybės pavedimą, NPPD įstatymo projekto 21 straipsnio 2 dalies nuostatos yra suderintos su MPĮNVD įstatymo projekto 13 straipsniu keičiamo įstatymo 12 straipsnio 3 dalies nuostatomis, taip pat patikslintas įstatymų projektų bendras aiškinamasis raštas, atsižvelgiant į Finansų ministerijos pakartotinai pateiktas pastabas. Patikslinti įstatymų projektai nuotoliniu būdu buvo apsvaistyti tarpinstitucinės darbo grupės posėdyje, įvykusiame 2021 m. kovo 5 d. Taip pat patikslinti įstatymų projektai 2021 m. kovo 9 d. buvo aptarti kitos tarpinstitucinės darbo grupės posėdyje su socialiniais partneriais ir suinteresuotų asociacijų (*Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų, Lietuvos daržovių augintojų asociacijos, Lietuvos žemės ūkio tarybos (jai atstovavo Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija), Lietuvos šiltnamių asociacijos, Lietuvos grūdų perdirbėjų asociacijos, Lietuvos mėsos perdirbėjų asociacijos, Lietuvos paukštininkystės asociacijos, Lietuvos pieno asociacijos „Pieno centras“, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos ir kt.*) atstovais. Tarpinstitucinės darbo grupės posėdyje, įvykusiame 2021 m. kovo 16 d. nuotoliniu būdu, dar kartą buvo aptarti įstatymų projektai ir bendru sutarimu buvo nutarta patikslintus įstatymų projektus ir jų lydimuosius dokumentus pakartotinai teikti Vyriausybei.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai: „apyvarta“, „atsiskaitymas už žemės ūkio produkciją“, „greitai gendantys žemės ūkio ir maisto produktai“, „maisto produktai“, „maistas“, „mažmeninė prekybos įmonė“, „nesąžininga prekybos praktika“, „pardavimo pajamos“, „priežiūros institucija“, „pirkėjas“, „pardavėjas“, „tiekėjas“, „žemės ūkio produkcija“, „žemės ūkio ir maisto produktai“, „žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinė“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra
